

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Disputatio VI. De necessitate, & fine Incarnationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](#)

Disputatio V. Articulus III.

515

Obj. 1. Cum hæreticis, varia Scripturæ loca. Dicitur Colos. c. 2. In ipso (Christo) inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Et Matth. cap. 11. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et eisdem cap. 28. vers. 18. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Et ibidem vers. 20. Ego vobis sum usque ad consummationem sæculi. Et ad Ephes. cap. 4. Ascendit super omnes cœlos, ut implete omnia. *Resp.* Ad primum locum, sensum est, quod deitas habet in Christo non solum per gratiam, & mirabiliter operum efficientiam, sed etiam per substantiam sui cum substantia corporeæ, seu carne humana, anima rationali animata, coniunctionem in Verbi persona, juxta illud Joannis cap. 1. *Verbum caro factum est.* *Resp.* ad 2. Christus in hoc loco dicit, te omnia à Patre per generationem æternam accepisti, atque ita se, qua Deus est, in nulla re Patrem inferiorem esse. *R.* ad 3. Ibi Christus vel loquitur de se ipso secundum divinitatem, & tunc dicit, quod superiori loco; vel loquitur de se ipso secundum humanitatem, & tunc per potestatem omnem intelligit imperium, quod in omnes creaturas habet, ut homo. *Resp.* ad 4. Hic Christus promittit Apostolis, & eorum successoribus Episcopis, se in illis usque ad finem mundi ad futurum per gratiam suam, & directionem, non per corporalem presentiam. *R.* ad 5. Sensus Apostoli est, quod Christus secundum humanitatem suam, loca omnia, insinu scilicet, media & suprema, non simul, sed successivæ implevit sua præsentia, virtute, gloria, victoria, trium; in terrena converfando cum hominibus, post mortem ad inferos descendendo, & post resurrectionem suam ascendendo ad cœlos, ubi secundum naturam assumptam quietus possidet summam illam regni dignitatem ac gloriam, quam supra creaturam omnem habet, proximus Deo: unde Apostolus de eo dicit: *Qui est ad dexteram Dei, Rom. c. 8. & Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, Hebr. c. 1.*

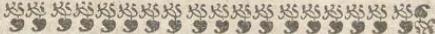
Obj. 2. Quando dæ res sunt inseparabiliter unitæ, tunc ubicumque una est, ibi alteram quoque esse necesse est. Sed humanitas Christi & persona Verbi sunt duo unita inseparabiliter, & persona Verbi est ubique. Ergo, &c. *Resp.* neg. maj. Universaliter sumptam. Nam ut dæ res sint inseparabiliter unitæ, necesse non est, ut ubicumque est una, ibi quoque sit & altera; sed sufficit, quod alicubi simul sint, & semper simul sint alicubi. Sic v. g. quandiu vivit homo, caput & anima sunt duo inseparabiliter unita, & tamen caput non est, ubicumque est anima: anima enim non solum est in capite, sed etiam in pede v. gratia in quo non est caput. Quia tamen simul sunt, & semper sunt alicubi, quandiu vivit homo, tandem dicuntur, & sunt unita inseparabiliter. Verbum autem semper est alicubi cum humanitate sua, licet cum ea non sit ubique. Ergo, &c.

At inquires. Si humanitas Christi non est, ubicumque est Verbum, Verbum alicubi non est homo. *R.* neg. leg. Aliud enim est Verbum non esse alicubi, tñ non esse ubique cum humanitate sua, & aliud, Verbum alicubi non esse hominem: nam hæc omnino diversa sunt, Verbum alicubi esse sine humanitate sua, & Verbum, alicubi existens, non esse hominem; nec unum ex alio inferri potest. Verbum alicubi est sine humanitate sua, quia Verbum est immensum secundum divinitatem; humanitas vero, Verbi, ut potest entitas finita & limitata, certo aliquo loco necessariò circumscribitur: at non idcirco dici potest Verbum ibi non esse hominem, ubi non est cum humanitate; sed solùm potest dici, Verbum cum humanitate, qua homo est, non esse, ubicumque est.

At inquires. Hic homo Christus est ubique. Ergo & humanitas est ubique. Item, si humanitas Christi non est ubique, Verbum movetur localiter, quando moveatur humanitas. Falsum consequens. Ergo, &c. *Resp.* ad 1. dist. Hic homo Christus est ubique secundum divinitatem, Contra ant. Secundum humanitatem, Neg. ant. & consequentiam. *Resp.* ad 2. Verbum, quando movebatur humanitas, motum fuisse

Simonnet Thol. Tom. II.

localiter, non secundum divinitatem, quæ est ubique, sed secundum humanitatem, quæ cum non sit ubique, successivè transire potest de uno loco ad alium.

D I S P U T A T I O VI.

De necessitate & fine Incarnationis.

A R T I C U L U S P R I M U S.

Utrum neceſſe fuerit Deum incarnari.

Hic circa Incarnationem multa queruntur. 1. Quidem utrum necessaria fuerit necessitate physica, aut saltem morali extra omnem hypothesim. 2. Utrum saltem, supposito quod nulla necessitate necessaria fuerit extra omnem hypothesim, necessaria fuerit ex hypothesi creationis mundi, aut ex hypothesi peccati primi parentis, & naturæ lapsæ. 3. Denique, utrum saltem necessaria fuerit ex hypothesi condignæ satisfactionis, per hominem exhibenda pro peccatis.

§. I.

Incarnatione non fuit absolute necessaria necessitate physica.

Prob. 1. Ex Apostolo Ephes. cap. 1. ubi de Deo dicit: Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Sed qui operatur secundum consilium voluntatis suæ, operatur absque omni antecedenti determinatione ad unum. Ergo Deus incarnationem operatus est absque antecedenti ad unum determinatione, adeoque incarnatione, saltem extra omnem hypothesim, necessaria non fuit necessitate physica. 2. Ratione: quia libertas ad extra est perfectio maxima, & quidem simpliciter simplex, qua proinde Deus carere non potest. Ergo repugnat Deum antecedenter determinatum physicè ad aliquid opus ad extra. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia Deus est supremus rerum omnium Dominus. Ergo potest pro arbitrio de rebus omnibus disponere, eas ictilicet producendo, vel non producendo, sicut & productas conservando, vel destruendo. Ergo, &c. Præterea, Deus est ab intrinseco perfectissime beatus, sibi sufficiensissimus. Ergo cum nulla re, quæ sit extra ipsum, indigat, aut indigere possit, non est unde antecedenter determinatus sit physicè ad producendum aliquid opus ad extra, quantamcumque excellentiam opus illud habere supponatur.

Obj. Deus habet infinitam inclinationem ad incarnationem. Ergo liber non est ad negationem illius: nam quod major est inclinatio ad aliquid, cõ minor est libertas ad oppositum, adeoque ubi infinita est inclinatio ad aliquid, ibi nulla esse potest ad ejus oppositum libertas. Ergo, &c.

Resp. neg. ant. Nam inclinatio illa; quam Deus dicitur habere ad incarnationem, est simplex complacencia. At Deus finitè tantum sibi complacet in possibilitate incarnationis: nam actus ille necessariò commentur bonitatem incarnationis, quæ infinita non est, sed simpliciter finita, quamvis in superiori ordine, ad quem nulla alia res creata pertingere potest.

At inquires. Actus ille, quo Deus sibi in bonitate incarnationis possibilis complacuit, est infinitus. *R.* actum illum esse revera infinitum, 1. entitativè, cum sit ipse Deus tali modo se habens ad objectum aliquod. 2. Etiam in ratione complacencia, si realiter sumitur, & ut est à parte rei; quia sic lumen, attingit possibilia omnia propter eorum bonitatem: Deus enim in omnibus possibilibus propter eorum boni-

KK 2 ratem

tatem uno & eodem realiter actu sibi complacere. At aliud est Deum in aliquo obiecto sibi complacere per actum infinitum, & aliud eum in obiecto illo infinitè sibi complacere: nam v. gr. Deus per actum infinitum complacere sibi in bonitate muscae possibilis, dici tamen non potest in bonitate muscae possibilis, infinitè sibi complacere. Deus itaque per actum infinitum complacere sibi in singulis possibilibus, propter eorum bonitatem, & nihilominus in illis finitè tantum sibi complacere; unde in aliis magis, & in aliis minus complacere sibi, quia alia majorem, alia verò minorem bonitatem possibilem habent.

Deus igitur, propriè loquendo, non habet infinitam inclinationem ad incarnationem, cùm in ejus bonitate sibi non complaceat infinitè, sed finitè tantum, quamvis in ea complaceat sibi plus, quā in quolibet alio possibili, vel etiam qualibet possibilium collectione; quia, ut jam dictum est, incarnation bona est in superiori quodam ordine, ad quem nullius rerum aliarum creaturarum collectionis bonitas potest pertingere. Addo, etiam si daremus bonitatem incarnationis esse simpliciter infinitam, adeòque Deum in ea sibi infinitè complacuisse, nihil inde contra nos effectum iri, quia in hac hypothesi Deus sibi quidem complacuerit infinitè in incarnatione possibili, at non in ea sibi complacuerit, tanquam in obiecto sibi necessario: unde in eo ex complacientia illa, qualibet infinita, necessitas antecedens incarnationem efficiendi nec orta esset, nec oriri potuisset.

§. II.

Incarnatio non fuit absolutè necessaria, etiam necessitate morali tantum.

Est contra modernum Authorem, afferentem, 1. in rebus quibusdam assignari posse optimum: tales sunt incarnatio, & ejus regatio; prædestinatio, & non prædestinatio; creatio mundi, & ejus non productio: in aliis verò dari non posse optimum, quia in illis in infinitum proceditur: talis est multitudine individuorum intra speciem aliquam, vel specierum intra aliquod genus. 2. Et ita Deum posse in rebus aliquibus facere id quod est optimum, in aliis verò non posse: Deus enim non potest producere tota individua intra speciem aliquam, quin possit plura: item Deus non potest tot & tales species producere intra aliquod genus, quin possit plures & perfectiores.

3. Deum semper velle facere id quod optimum est, iis in rebus, in quibus datur optimum, atque ad illud volendum & faciendum, à sua bonitate & propensione ita necessarii, ut moraliter non possit illud nolle facere, & omittere, quamvis physicam aliquam habeat potentiam ad oppositum. Sed

Contra est, quia i. cùm Apostolus de Deo ait: *Operatus omnia secundum consilium voluntatis sua*, omnem non solum physicam, sed etiam moralem necessitatem à Deo excludit circa productionem cuiuslibet operis ad extra.

2. Sententia Adversarii derogat supremo ac perfecto Dei in res creates omnes dominio: supremum enim illud, ac perfectum Dei dominium exigit, ut Deus possit non solum potentia physica, sed etiam moralis, res creates quaslibet producere, vel non producere, & productas conservare, vel non conservare, sed destruere; prædestinare homines, vel non prædestinare; naturam creatam hypotheticè assumere, vel non assumere, &c.

3. Deus ab intrinseco perfectissimè beatus est, sibi que sufficientissimus: adeòque nullam habere potest necessitatem producendi aliquid extra se; & quod ad producendum aliquid extra se, à nativa sua bonitate, ac propensione determinetur, ac necessitetur moraliter, gratis omnino assertur.

4. Adversarii sententia re ipsa inducit fatalem quandam necessitatem, & tollit studium orationis: in iis enim, quæ à Deo fiunt, sive in ordine naturæ, sive in ordine gratiarum, omnia, aut penè om-

nia, in circumstantiis, in quibus fiunt, fieri melius est, quā non fieri: quare sive ores, sive non, necessario necessitate morali fiunt, adeòque certò fiunt: nam in ordine ad certitudinem, moralis illa necessitas, quam inducit Adversarius, necessitatibus physicis æquivaleret.

Obj. 1. Qui amat aliquem efficaciter, & perfectè propter ejus bonitatem, vult bonum ejus, & illud magis, quod majus bonum est. Ergo Deus, qui se ipsum propter summam suam bonitatem efficacissimè, perfectissimè & infinitè amat, eo ipso vult majus suum bonum, non solum extrinsecum, sed etiam extrinsecum, atque adeò productionem creaturarum, quæ ad majus illud bonum extrinsecum conducere possunt. Ergo, &c. **Re/p.** Is qui amat aliquem efficaciter & perfectè, propter ejus bonitatem, eo ipso vult ejus bonum, & illud magis, quod est majus ejus bonum, ipsi ad bene vel ad melius esse necessarium; minime verò eo ipso vult ejus bonum aut majus ejus bonum, quod ei non ita necessarium est. Quare Deus, qui se ipsum propter summam suam bonitatem efficacissimè, perfectissimè, & infinitè amat, vult sibi necessariò, etiam necessitate physica, omnia bona intrinseca, quibus, cum sibi sufficientissimus sit, nec ad bene, nec ad melius esse indiget.

Dices. Beati per amorem beatificum necessitantur faltem moraliter ad volendum Deo majus bonum ejus extrinsecum. Ergo pariter Deus, &c. **Re/p. neg. ant.** Beati enim per amorem beatificum necessitantur tantum ad volendum Deo bonum extrinsecum, quod ei magis placet, sive illud bonum sit majus, sive non: necessitantur autem, quia amor perfectus, qualis est amor beatificus, voluntate amantis ad perfectam cum voluntate amati conformitatem necessitat. moraliter faltem necessitate.

Dices iterum. Creatura, quæ posset facere plura, & meliora, in obsequium Dei, nec tamen faceret, eo ipso convinceretur, Deum minus diligere. Ergo similiter, si Deus posset facere meliora in gloriam suam, nec tamen ea faciat, eo ipso convincitur, minus diligere se ipsum, adeòque se ipsum non diligere perfectissimè & infinitè.

Re/p. Creatura, quæ posset facere plura & meliora in obsequium Dei, nec tamen faceret, eo ipso, &c. si sciret, aut præsumeret, plura illa & meliora Deo magis placere; vel si illa omitteret proper maiorem aliquam difficultatem, ad ea facienda superandam. At Deus non faciendo in gloriam suam plura & meliora, que potest facere, non omittit illa propter maiorem aliquam difficultatem, quæ superanda est; cùm nihil ei sit difficile; neque illa omittendo, omittit ea, quæ magis optat fieri.

Obj. 2. Voluntas divina omnino conformatur intellectui divino. Sed intellectus divinus dicit melius esse, quod Deus ita se ipsum amet, ut nihil omittat ex iis, quæ in maiorem ejus gloriam cedere possunt. Ergo, &c. **Re/p. neg. min.** Nam i. impossibile est, Deum nihil omittere, quod cedere possit in maiorem ejus gloriam: potest enim procurare sibi gloriam maiorem & maiorem in infinitum, adeòque quantumcumque sibi procuret, semper poterit maiorem sibi procurare. 2. Deus tan perfectè se ipsum diligit, procurando sibi minorem gloriam, quām procurando maiorem: semper enim se ipsum diligit infinitè, & modo infinitè perfecto, sive maiorem, sive minorem sibi procuret gloriam.

Dices. Intellectus divinus dicit, melius esse Deum ea facere, quæ ad maiorem ejus gloriam conducent. **Re/p. neg.** Nam divinus intellectus dicit quidem, ea meliora esse, quæ conducent ad maiorem Dei gloriam: at non dicit, melius esse, Deum ea facere. Ratio est, quia actus, quo Deus vult facere ea, quæ minus conducent ad ejus gloriam, tam honestus & laudabilis est, quām actus, quo vult facere ea, quæ magis conducent: actus enim ille, quo Deus vult ea facere, quæ minus conducent ad ejus gloriam, infinitè honestus est, ac laudabilis, quia est volitus boni

Disputatio VI. Articulus I.

517

boni creati, concepta propter gloriam divinam, voluntariam ex amore bonitatis increatae infinito, & infinitè perfecto.

Obj. 3. Deus reverè semper fecit id quod melius erat, & singulis creaturis dedit optima. Ergo, &c. *Resp.* Ad primam partem antecedentis, neg. Nam v. gr. melius erat creare alium mundum perfectiorum, & tamen Deus illum non creavit. *Resp.* Ad secundam partem. Deus singulis creaturis dedit optima secundum quid, quia dedit illis ea, quæ naturali eorum exigentia magis erant proportionata: at non dedit illis optima simpliciter, quia potuit illis dare meliora, licet non magis connaturalia.

Præterea, cum Deus dicitur optima dedisse singulis creaturis, vel intelligitur, singulis dedisse ea, quæ ipsis erant optima; & hoc est falsum: nam melius est v. gr. reprobô cuilibet, perseverantiam finalem accipere, quam non accipere. Vel intelligitur, singulis dedisse ea, quæ optima erant in ordine ad totum universum; & hoc est etiam falsum: nam proculdubio Deus majora potuit huic universo conferre beneficia, quam contulerit. Denique, si Deus meliori & optimo modo hoc universum semper gubernaret, atque ad id necessitaretur moraliter, frustrâ illum oraremus, ut mundum regat & gubernet; quod falsum est, & contra praxim Ecclesiæ.

Dices. Deus est artifex sapientissimus, non solum in actu primo, in quantum habet perfectissimam artem, sed etiam in actu secundo. Nonnisi, quia semper operatur optima. Ergo, &c. *Resp.* Deum esse artificem sapientissimum, etiam in actu secundo, non quia semper operatur optima, ita ut nihil melius operari possit, sed quia semper operatur optimè, & absque omni defectu.

Obj. 4. Patres docent unanimiter, Deum semper velle & facere id quod optimum est. *Resp.* Patres docere, 1. Deum operari semper absque omni defectu & imperfectione positiva, hoc est, abique imprudentia, malitia, & inordinatione.

2. Deum semper velle & facere id, quod optimum est in ordine ad finem, quem intendit efficaciter: nam si posset dare aliquid melius in ordine ad consequendum finem, quem efficaciter intendit, deciperetur in electione mediorum; quod impossibile est: unde hoc sensu recte dicitur Deus, semper velle & facere optimum, quia semper vult & assumit media optima ad consequendum finem gloriae, quam intendit efficaciter: quamquam si majorem gloriam suam intenderet, ut posset intendere, velleret, & assumere media meliora ad majorem illam gloriam suam procurandam necessaria, & sic meliora ficeret.

3. Deum dare singulis creaturis, & huic universo, id quod ipsis connaturalissimum est, magisque proportionatum, attenta singulorum exigentia, & natura, quod verum est: quamvis enim Deus singulis, & huic universo, dare posset aliquid melius, non potuit tamen aliquid connaturalius dare.

4. Denique, Deum id quod optimum est semper velle & facere, eo sensu, quod non solum singulis creaturis, & huic universo, dederit id quod connaturalius est, & natura ac exigentia singulorum magis proportionatum, sed etiam id quod magis ad hujus rerum universitatis pulchritudinem conveniebat, ita ut non possit esse major venustas illius perfectiorum partium, e quibus constat, constitutio, varietas, proporcio, & ordinatio, licet aliam universitatem excellentiorem, partibus excellentioribus constantem, posset condere.

§. III.

Incarnatio non fuit necessaria, ex hypothese creationis mundi.

*P*rob. Quia si incarnatio fuit necessaria ex hypothese creationis mundi, necessaria fuit, vel quia conguebat ad majorem mundi pulchritudinem, & venustatem, vel quia mundus sine illa optimus esse Simonnet Theol. Tom. II.

non poterat, & tamen creari non potuit nisi optimus. Sed neutra ratio valer. 1. Enim Deus potuit nolle majorem venustatem & pulchritudinem hujus universi, seu nolle huic universo tribuere tantam venustatem & pulchritudinem, quantam potest habere, ita ut non possit esse major. 2. Deus potuit hoc universum creare non optimum, & reverè non optimum creavit: potuit enim illud creare melius, cum potuerit ei conferre beneficia majora: immo verò potuit Deus hoc universum creare minus bonum, quam re ipsa creavit, quia potuit illi minora beneficia conferre, quam re ipsa contulit.

Horum ratio est, quia, 1. Deus potuit pro attributo, majorem vel minorem gloriam suam extrinsecam intendere. 2. Nullo extra se indiger ad bene vel melius esse. 3. Supremus est Dominus rerum omnium, de quibus proinde potest disponere, illas creando, vel non creando, creatas conservando, vel destruendo, meliores, vel minus bonas condendo. 4. Deus non tenet legibus proportionis, aut naturalis rerum exigentiae, eaque potest pro libito non servare. 5. Deus tenet tantum ad operandum semper absque omni defectu, & imperfectione positiva, atque ad eligenda media ad consequendum finem à se efficaciter intentum, maximè idonea.

Obj. Ex hypothesi quod Deus velit aliquid extra se, non potest non velle id, quod melius & perfectius est, ejusque majorem gloriam procurat. Atqui incarnationis talis est. *Resp.* neg. maj. *Prob.* Si Deus volendo aliquid extra se, non velleret id quod melius & perfectius est, moralem imperfectionem incurret. Nego seq. *Prob.* Homo ex duobus objectis moraliter inæqualibus, non eligens id, quod melius est & perfectius, eo ipso agit imperfectè moraliter. Ergo pariter Deus, &c.

Resp. Neg. conf. Ratio disparitatis est, quia non omnes actus honesti voluntatis humanæ, æqualem habent perfectionem moralem, & unus potest esse moraliter perfectior altero; ceterisque paribus, ille moraliter perfectior est, qui objectum habet melius ac perfectius moraliter. Unde fit, ut homo ex duabus objectis moraliter inæqualibus, non eligens illud quod melius ac perfectius est, eo ipso, ceteris paribus, operetur imperfectè moraliter, id est, careat majori aliqua perfectione morali, quam haberet, objectum melius ac perfectius eligendo, ex quo moralem quandam vituperabilitatem incurrit.

Divina verò voluntatis actus omnes liberi, æqualem habent perfectionem moralem, nec unus potest esse altero moraliter perfectior; nec ille, qui objectum habet melius & perfectius, perfectior est eo, cuius objectum minus bonum est, ac perfectum. Ratio est, quia actus liber quilibet voluntatis divinae infinitum habet honestatem, & laudabilitatem in genere moris: quilibet enim tendit in objectum suum modo infinitè honesto & laudabili in genere moris, illud volendo propter bonitatem divinam, perfectissimè, purissimè, & infinitè amatam, quo nihil in genere moris honestius, ac laudabilius ex cogitari potest.

Deus igitur ex duobus objectis inæqualibus illud eligendo quod minus perfectum est, non operatur imperfectè moraliter, quia non ideo caret majore aliqua perfectione morali, quam haberet eligendo perfectius; cum in eo electio minus perfecti tam sit perfecta moraliter, quam electio perfectioris, & utraque infinitam habet honestatem, & laudabilitatem in genere moris.

§. IV.

Nequidem ex hypothesi peccati primi Parentis, & naturæ lapse, Incarnatio necessaria fuit.

*P*rob. Deus enim potuit nolle reparare genus humanum; & supposita voluntate illud reparandi, potuit nolle illud reparare per incarnationem. Ergo, &c.

Prima pars. Nempe quod Deus potuerit nolle re-

Kk 3 parare

parare genus humanum. *Prob. 1.* Ex Scriptura: nam *Sap. cap. 12.* dicitur: *Quis habet contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo venier vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit?* si perierint nationes, *quaes fecisti?* Et Apostolus generis humani reparationem purae misericordiae, ac liberalitati divinae attribuit, ad *Tit. cap. 3.* ubi de Deo ait: *Non ex operibus iustitiae, que fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Ratio est, quia cum Deus sibi sit sufficientissimus, & supremus rerum omnium dominus, non est, unde magis necessarius fuerit ad reparandum hominem, quam ad eum creandum. Addo, quod hominem reparare nolle, hoc non fore contra inclinationem misericordiae divinae, sed solum non fore secundum illam, & fore secundum aliam tantum, nempe inclinationem divinae iustitiae, sicut quod nolit unquam damnatis parcere, hoc non est contra, &c.

Secunda pars. Nempe quod Deus, supposita voluntate reparandi genus humanum, potuerit nolle illud reparare per incarnationem. *Prob. 1.* Ex Scriptura, que hominis reparationem per incarnationem filii misericordiae divinae attribuit; nam *Ioannis c. 3.* dicitur: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* *2.* Ex *Patribus.* Pro *Gratianus* sit *Athanasius serm. 3.* contra *Arianos*, ubi similiter hominis redempcionem, factam per incarnationem *Filiī Dei*, attribuit divinae misericordiae: *Postea, inquit, Deus ut bonus, & Pater Domini nostri, nostram vicem dolens, cupiensque sui apud omnes notitiam invadere, auctor fuit Filio suo, ut induit corpore humano, homo fieret: atque in eo corpore se ipsum offerens pro omnibus, omnes liberaret ab ignorantia deitatis, & corruptione.*

Et pro *Latinis*, *S. Augustinus lib. 13. de Trinitate, cap. 10.* ubi hac leguntur: *Eos itaque, qui dicunt: Itane desuit Deo modus alius, quo liberaret homines a miseria mortalitatis hujus, ut unigenitum Filium Deum sibi coeterum, hominem fieri vellet, induendo humanam animam, & carnem, mortalemque factum, mortem perpetui? parum est sic refellere, ne istum modum, quo nos per mediatorem Dei & hominem hominem Christum Jesum Deus liberare dignatur, afferamus bonum, & divine congruum dignitatem; verum etiam ut offendamus, non aliud modum possibilem Dea desuisse, cuius potestati cuncta equaliter subjacent.*

3. Ratione evidenti: cum enim Deus supremus sit Dominus rerum omnium, hominem reparare potuit, vel gratis omnino condonando peccatum, vel acceptando satisfactionem qualemcumque, ab homine, vel ab angelo exhibitam, & reliquum condonando liberaliter. Quare *S. Augustinus* in libro de *Agone Christiano*, cap. 16. stultos vocat eos, qui adversantur sententiae nostrae: *Sunt autem, inquit, stulti, qui dicunt: Non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & a peccatoribus omnia illa patetur. Quibus dicimus: Poterat omnino: sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.*

Obj. Adversantur nobis Patres, nempe *Anselmus*, lib. 1. & 2. *Cur Deus homo.* Athanasius in libro de *Incarnat. Verbi*, & ejus corporali adventu, ubi ait, indignum fuisse bonitate Dei, si que ab ipso creatuissent, in interitum abirent ob diabolos adversus homines fraudem; & alii, *Resp. 1.* Nobis quidem adversari Anselmum; sed ei Patres alios, & rationem manifestam opponimus. *Resp. 2.* Athanasium, loco citato cum exaggeratione loquentem, nihil aliud significare velle, quam generis reparationem convenientissimam fuisse divina bonitatis, & non reparationem generis humani ei futuram fuisse inconvenientissimam, non quidem positivè, sed negativè, id est, caritatem fuisse summa, non tamē debita, vel necessaria congruitate, quam generis humani reparatio habet cum summa Dei bonitate.

Hanc esse *S. Doctoris* mentem demonstrari potest ex sermone 3. contra *Arianos*, ubi postquam retulit

hanc adversariorum objectionem: *Poterat Deus, etiamsi Salvator creature existere, vel loqui tantummodo, & ita solvere maledictionem;* sic continuo prolequitur: *Illud ipsum etiam iis ab alio quodam obtulit poterit: poterat etiam sine ullo adventu Christi solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem.* Ceterum spe blandam est isto, quid hominibus sit utilis, non quid situm sit in viribus Dei.

Resp. 3. Patres alios nihil aliud velle, quam quod vult Athanasius, nempe generis humani reparationem per Incarnationem bonitati divinae convenientissimam fuisse, omnique alio modo reparandi convenientiorem, ut diserte aferit *Augustinus*, lib. 13. de *Trinitate* cap. 10. post verba à nobis proxime laudata, aut nihil aliud velle, quam incarnationem absoluere necessariam fuisse, supposito quod Deus condignam pro peccatis hominum satisfactionem exigere vellet, quod ipsa eum exigere convenientissimum fuit. Sed ad hujus difficultatis resolutionem, sit

ARTICULUS II.

Utrum incarnatione necessaria fuerit ad redendum hominem per satisfactionem condignam, exhibendam ab homine.

*H*ic tria probanda sunt. *1.* Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato suo mortali. *2.* Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato mortali alieno. *3.* Quod homo Deus de condigno satisfacere potuerit pro peccatis hominum.

§. I.

Purus homo de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali proprio, aut etiam alieno.

*P*rob. 1. *Authoritate sanctorum Patrum, Irenaei scilicet lib. 3. adversus haereses cap. 20.* Si enim inquit, homo non viciasset inimicum hominis, non justus dicitur esset inimicus. Rursus autem nisi Deus donasset salutem, non firmiter haberemus eam: & nisi homo conjunctus fuisse Deo nostro, non potuisset particeps fieri incorruptibilitatis: opportuerat enim medium Dei & hominum per suam ad ueroque domesticitatem, & ad amicitiam & concordiam urofque reducere, & facere ut & Deus assumaret hominem, & homo se dederet Deo. Quibus verbis sanctus *Martyr* aferit, lapsum hominem Deo reconciliari non potuisse, condigna scilicet satisfactione, nisi per Deum hominem.

Athanasius in Paf. Salvat, ubi sic loquitur: *Christus Dei potentia & Dei sapientia ... miseratus nostram imbecillitatem, eam ipsam induit: ipse enim infirmitates nostras sustinuit ... conspicuusque, quam non solendo effensus ad luendam paenam, illam ipsam paenam in se transfluit: Christus enim factus est pro nobis piaculum, & ita humanitate nostra induitus. & circumvestitus, se obulit Patri, ut ipse paenam sustinens, hominem a pena liberum faceret.*

Balduini hom. in *Paf. 48.* ubi ad hæc verba: *Non dabit Deo placationem suam, & pretium redempcionis anima sua, ita discurrat: Neque enim fratrem in redemptionem querit, sed unum aliquem, qui nostram exuperet naturam. Non item hominem nudum, sed hominem Deum Christum, qui solus pro nobis omnibus Deo propitiationem dare potest ... Non dabit ergo Deo (homo purus) propitiationem pro se ipso: quid enim usquam tanti est momenti, quod homo (purus) poterit dare pro redemptione anima sua? Inventum tamen unum est pro omnibus simul hominibus dignum pretium, nempe sanctus, & omni pretio superior, sanguis Domini nostri Iesu Christi .... Redimere se ipsum nullus idoneus, nisi veniat is, qui convertat captitatem populi, non pretio quidem, aut denis, sed suo sanguine.*

Cyrilli

Disputatio VI. Articulus II.

519

Cyrilli Alexandritini in scripto ad Valerianum Episcopum: *Quo pacto etiam, inquit, unus pro omnibus mortuus est, qui justum pro omnibus pretium exsolveret, si illa passio puri cuiuspiam hominis suisse putatur?* Et in libro ad Reginas millo §. *Quod Christi mors mundo salutaris exititerit, sic argumentatur: Si mundus alter, quam per Christi sanguinem, & mortem divina dispensatione salutaliter susceptam proper precedentium delictorum condonationem, qua Deus toleraverat, salvari nequivat; (per Christum antem salutem sumus consueti) quomodo incarnationis modus Dei Patris Verbo non erat, quo illos nimis, qui in ipsum crederent, per sanguinem suum justificaret, Patrique per corporis sui mortem reconciliaret.*

Leonis Magni serm. I. de Nativ. Domini, ubi ait: *Nisi esset Deus verus, non afferret remedium; nisi esset homo verus, non praberet exemplum.* Et sermone 12. de Passione Domini: *Quia ergo, inquit, prius hominis universa posteritas uno simul vulnera fasciata corruperat, nec ulla sanctorum merita conditio- nes poterant illate mortis evincere, venit e cœlo medicus singularis, &c.*

Fulgentii in lib. de Incarnatione & gratia Christi: *Nullatenus, inquit, humana natura ad auferendum peccatum mundi sufficiens, atque idonea fieret, nisi unione Verbi Dei, non naturali confusione, sed foliis personali unitate transiret, &c.* Et Auctoris cardinalium operum Christi apud sanctum Cyprianum, sic loquentis in sermone de Passione Christi: *Cum originali morti nullum nisi in Christi morte potuerat esse remedium, nec reconciliare Deo potuit exiles & damnatos quelibet oblatio, nisi sanguinis hujus singulare sacrificium, & sine hoc holocausto poterat Deus tantum condonasse peccatum, &c.* Ex his autem omnibus testimoniorum apparat, SS. Patres magno confidit tenuisse, ab homine puro condigne satisficeri non posse pro peccato mortali, adeoque ad condignam pro eo satisfactionem Deo exhibendam necesse fuisse, ut incarnaretur persona divina. Sed

In assignanda ratione, cur homo purus de condigno satisfacere non possit pro peccato mortali proprio, non parum laborant Theologi. Sic autem impotentiam illam in homine puro videtur nobis sufficienter probari posse. Ad condignum compensationem pro peccato mortali tanta requiritur proporcio cum ejus malitia, quanta ad illius condignam punitionem proporcio requiritur cum eadem illius malitia. Atqui ad condignum punitionem peccati mortalis requiritur pena saltem infinita secundum quid, hoc est, pena major quamcumque alia finiti temporis & intentionis, quantumlibet acerba & diurna (unde mortale peccatum non punitur supra condignum per penam acerbissimam, infinitam in duratione) quia peccati mortalis malitia sic est finita simpliciter, ut sit secundum quid infinita, et quod est offensa gravis infinita simpliciter Majestatis. Ergo pariter propter eamdem rationem, ad condignum compensationem pro peccato mortali, requiritur satisfactio infinita secundum quid, hoc est, satisfactio major alia quamcumque finita, & ab homine puro exhibita, quantumcumque magna: ita ut posita quantacumque obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali proprio exhibitorum, multitudine, magnitudine, & diurnitate, Deus adhuc possit, si velit, manere rationabiliter infensus offendiori.

Nulla igitur obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitorum, multitudine, magnitudine, & diurnitate, extinguiri potest jus, quod Deus haber ad graviter indignandum offendori propter gravem offendam; adeoque nulla obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitorum multitudine, magnitudo, & diurnitas potest esse condigna satisfactio pro peccato mortali: condigna enim satisfactio dicitur, & est ea, qua posita, in offendo extinguitur jus omne indignandi adversus offendorem propter illam offendam.

Simonnet Theol. Tom. II.

At inquires. Si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam, ad condignam ejus compensationationem non requireretur satisfactio major ea satisfactione, quam pro ejus malitia secundum quid tantum infinita requirimus. *Resp. neg.* Nam si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam ad condignam compensationationem requireret satisfactio nem infinitam simpliciter, qualis non requirimus: nam ad satisfactionem, quamcumque satisfactione finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna maiorem, per se non requiritur, ut sit simpliciter infinita, sed sufficit per se, ut sit superioris cuiusdam ordinis ad quem pertingere non possit alia quamcumque satisfactio finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna sit & multiplicata. Unde

Si per impossibile, satisfactiones Christi essent finita simpliciter, adhuc sufficerent ad condignam compensationem peccati mortalis, quia essent in superiori illo ordine, ad quem nullae satisfactiones, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna, & in infinitum multiplicatae, pertingere possent; si que quilibet Christi satisfactio, quantumvis finita simpliciter, propter infinitam simpliciter excellentiam Christi, in ratione satisfactionis major est qualibet satisfactione puri hominis, quantumcumque magna, etiam in infinitum multiplicata, adeoque in ratione satisfactionis est infinita secundum quid, & sic sufficienter malitia peccati mortalis, secundum quid infinita propter infinitam Dei offensi excellentiam, proportionata in ordine ad condignum compensationem.

Quod si in superiori illo ordine non possunt esse nisi satisfactiones Dei hominis, vel Dei angeli, adeoque satisfactiones omnes ad superiori illum ordinem pertinentes, sunt etiam infinita simpliciter, & ira condigna compensatio pro peccato mortali fieri non potest, nisi per satisfactionem simpliciter infinitam, hoc per accidens est respectu gravitatis peccati mortalis, quia cum sit simpliciter finita, & infinita secundum quid tantum, quantum est ex se, condigne compensari potest per satisfactionem simpliciter finitam, sed simul infinitam secundum quid, modo explicato: unde non solum condigne, sed etiam superabundanter compensatur per satisfactionem infinitam simpliciter.

Itaque ad condignum compensationem peccati mortalis non magis requirimus satisfactionem simpliciter infinitam, quam penam infinitam ad condignum ejus punitionem. Si malitia peccati mortalis esset infinita simpliciter, ad ejus condignum punitionem requireretur pena simpliciter infinita; hoc est, pena infinita secundum intentionem simul & durationem, qualis sola, secundum prudentem estimationem esset infinita simpliciter in ratione penarum; & quia malitia peccati mortalis secundum quid tantum infinita est, ad justam sui punitionem exigit penam infinitam secundum quid tantum, seu penam, quae sit superioris ordinis seu gravitatis, ad quam nulla alia pena finita tam in intentione, quam in duratione, quantumcumque acerba & diurna, possit pertingere.

Confirmatur ratio à nobis allata. Malitia peccati mortalis propter infinitam excellentiam Dei, quem offendit graviter, major est malitia offendae gravis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo ad condignum compensationem peccati mortalis requiritur satisfactio major, ac difficilior satisfactione, à pura creatura exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum: minor enim satisfactio cum malitia peccati mortalis non esset proportionata, quantum ad condignum compensationem requiritur. Atqui satisfactio major, ac difficilior satisfactione exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, &c. superat satisfactiones maiores, ac majores, & difficiliores, ac difficiliores in infinitum, adeoque impossibilis est homini puro, etiam ad

Kk 4 actus

actus supernaturales per gratiam elevato. Ergo ad condignam compensationem pro peccato mortali requiriunt satisfactio, impossibilis homini puro, utpoter vites ejus omnes, tam naturales, quam supernaturales superans. Sed

Quares. Utrum homo purus possit condigne satisfacere saltem pro suo peccato veniali?

Resp. 1. De homine existente in peccato mortali, illum non posse pro suo peccato veniali condigne satisfacere, quandiu in eo statu remanet. Ratio est, quia quandiu in statu peccati mortalis remanet, adeoque quandiu Dei inimicus est, planè indignus est, ut obsequiorum ejus & operum quantumlibet bonorum intuitu condigne placetur Deus ab indignatione, quam ex peccato veniali conceperat, & in hoc non est difficultas.

Resp. 2. De homine puro justo, triplicem esse sententiam. Prima negat, illum posse de condigno satisfacere pro culpa veniali, quia licet sit levis intra genus offensae divinae, communem tamen offensae divinae rationem participat, sicque adequari numquam potest per obsequia à puro homine, etiam justo exhibita, eò quod satisfactio decrescit ex inferioritate personæ satisfaciens; offensa vero crescit ex dignitate personæ offensæ, & supremum infimi non attingit infimum supremi. Hanc sententiam tenet Petrus de Soto, & cum eo ex recentioribus aliqui,

Secunda sententia affirmit, hominem justum condigne satisfacere pro culpa veniali per actus charitatis perfectæ, quia perfecta charitas hominem perfectius convertit ad Deum, quā ab eo avertit peccatum veniale. Addit autem hæc sententia, actum charitatis, vel contritionis perfectæ non tamen expellere, vel delere formaliter peccatum veniale se solo, sed requiri novum favorem, & Dei culpam remittentis condonationem.

Tertia sententia cum præcedenti in eo consentit, quod purus homo justus possit condigne satisfacere pro peccato veniali; sed contendit, condignam ejus satisfactionem non indigere ullo favore superaddito, nec acceptance, vel condonatione Dei, ad hoc, ut macula ex peccato veniali relicta aboleatur. Secundam sententiam tener Suarez, & Valques tertiam, quam etiam amplectitur Cardinalis de Lugo in tract. de mysterio Incarnationis, disput. 5. sect. 7. ubi tria afferit, & probat.

1. Dicit, supposito quod purus homo justus pro sua culpa veniali condignam Deo exhibeat satisfactionem, necessariam non esse Dei acceptationem, vel favorem superadditum, sed per ipsam satisfactionem condignam formaliter, & immediate tolli maculam ex veniali relictam; quod contra Suarez, hoc demonstrat argumento. Macula, ex peccato relicta, nihil aliud est, quām peccatum præteritum, moraliter perseverans in ordine ad hoc, quod Deus rationabiliter indigetur in hominem, petinde ac si homo actu peccaret. Quia moralis perseverantia fundatur in actu præterito, nec sufficienter compensatio, nec condonato, ut facetur ipse Suarez. Ergo posita condonatione Dei, vel sufficienti compensatione ex parte hominis, peccatum præteritum hoc ipso formaliter, & immediate definit moraliter permanere in ordine ad hoc, quod, &c, cū hoc ipso formaliter & immediate definit fundamentum moralis illius permanentiæ. Ergo hoc ipso formaliter, & immediate tollitur macula ex peccato relicta. Ex his autem

Sic adhuc argumentat. Peccatum habituale est peccatum præteritum, non condonatum, nec sufficienter compensatum. Posita autem sufficienti compensatione, non manet peccatum præteritum, non compensatum sufficienter. Ergo eo ipso non manet peccatum habituale, adeoque tollitur macula, ex peccato relicta, quia in peccato habituali consistit.

Dicit 2. probabilius videri, quod purus homo justus possit condigne satisfacere pro peccato veniali proprio, quia licet veniale peccatum sit aliqualis of-

fensa Dei, eo ipso quod est tantum levis offensa, tanti non estimanda est, ut debuerint homines ab ea deterreri per poenam æternam, & satisfaciendi importunitatem, sed sufficienter ab ea deterrentur per poenam temporalem acerbissimam, & per difficultem valde satisfactionem condignam.

Neque obstat quod peccatum veniale sit offensa Dei infiniti: cū enim sit levis offensa, non ira propter infinitam Dei excellentiam crescit in estimacione prudentum, ut non possit adæquari per condignam satisfactionem puri hominis, quia juxta leges amicitie est, ut leves offensæ, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiis compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, que leviter offendit. Ergo licet ratione divina Majestatis condigna pro peccato veniali satisfactione difficultior sit, non tamen omnino impossibilis est homini puro.

Dicit denique 3. Licet purus homo justus possit utrumque, & difficultè satisfacere condigne pro sua culpa veniali, de facto tamen credere se, quod saltem regulariter non tollatur peccatum veniale sine gratuita Dei condonatione, & remissione, quamvis antecedat satisfactione aliqua nostra saltem de congruo; quod probat eo quod Scriptura & Patres de peccatis in universum loquentes, nunquam dicant, ea tolli per nostram solutionem, sed per Dei misericordiam, & condonationem. Pro quo

Laudat Joannem Apostolum epist. 1. c. 1. ubi postquam dixit: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*, quo loco manifestè loquitur de venialibus, quæ certissimum est reperi in omnibus nobis; statim de iisdem subiungit: *Si confiteamur peccata nostra (per veram poenitentiam) fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra*. Ecce post poenitentiam de venialibus consequitur remissio. Ergo poenitentia nostra non tollit condigne, & sufficienter se sola maculam peccati venialis.

Præterea, omnis debiti remissionem peritus, & pro omnium peccatorum remissione gratias agimus Deo. Ergo credibile est Deum non expectare nostram condignam satisfactionem, sed posita congrua per poenitentiam & detestationem satisfactione, condonare offensam veniale.

Non obstantibus his, quæ pro possibilitate condignæ compensationis peccati venialis allata sunt, prima sententia negans purum hominem justum satisfacere posse de condigno pro culpa sua veniali, videtur nobis multum probabilis, & pro ea sic adhuc argumentari possumus. Malitia peccati venialis propter infinitam excellentiam Dei, cuius est offensa, major est malitia offensa levis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo propter eamdem infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem maiorem condigna satisfactione exhibenda pro offensa levi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum, adeoque exigit satisfactionem superantem condignas satisfactiones pro levi offensa creaturarum exhibendas, maiores ac majores, & difficiliores ac difficiliores in infinitum. Atqui talis satisfactione est secundum quid infinita, & superiori quodam ordine, ad quem nulli laici homini etiam iusti & Deo grati satisfactione videtur posse pertinere. Ergo peccatum veniale propter infinitam Dei excellentiam, licet cum leviter tantum offendat, videtur ad condignam sui compensationem exigere satisfactionem, puri hominis etiam iusti, & Deo grati, vires omnes superarem, Quod

Confirmari potest ex eo, quod observat & probat Cardinalis de Lugo, nempe ex eo, quod Scriptura & Patres, de peccatis in universum loquentes, numquam dicant, peccata nostra etiam venialia, tolli per nostram solutionem, sed solum dicant tolli per Dei misericordiam & condonationem: hoc enim videtur esse signum sufficiens, quod in hominibus justis peccata venialia nunquam per condignam satisfactionem.

factionem, sed semper per liberalēm Dei condonatiōnē tollantur, quoad reatum culpā scilicet; unde videatur sufficienter colligi posse, condignam pro peccato veniali satisfactionem homini puro, quantumlibet iusto, impossibilem esse; nam si possibilis esset, quidni aliquando, in dō tēpe à Deo exigetur, & expectaretur; ceterè exigi, & expectari, non parū expediret, ne apud homines peccatum veniale vileteret, atque ut ab illo efficacius deterrenerentur.

Ad hoc, quod laudatus Author dicit, juxta leges amicitia est, ut leves offendit, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiū compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offendit. & juxta leges amicitia est, ut quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offendit, leves offendit vel tolli possint per condignam satisfactionem, ab offendore exhibitam, vel si non possint, exhibita ab offendore aliqui & congra satisfactione, liberaliter condonentur ab eo, qui offensus est. Unde non expectata condigna satisfactione pro levibus offendit, quia hominibus quantumlibet iustis impossibilis est, Deus aliqui satisfactione congrua, per pœnitentiam & detestationem offendit levis à justo facta, contentus, offenditam levem liberaliter ac misericorditer condonat.

At inquit contra rationem supra à nobis allatam, Licet malitia peccati venialis major sit malitia offendit levis creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum, ad condignam tamen sui punitionem non exigit pœnam infinitam secundum quid, & quæ sit in superiori quodam ordine, ad quem pertingere non possint pœnae majores & maiores in infinitum, exolvendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Ergo nec ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & quæ sit in eo ordine, ad quem pertingere non possint condignæ satisfactiones, maiores & maiores in infinitum, exhibendas pro offensa levi creaturarum, &c.

R. neg. ant. & dico, peccatum veniale non solum ad condignam sui punitionem exigeret pœnam secundum quid infinitam, & quæ sit in eo ordine, ad quem, &c. sed etiam re ipsa tali pœna multat: nam pœna purgatorii, quæ ex duplice constat, pœna scilicet fenus acerbissima, seu pœna ignis, & pœna damni, faciliter superat pœnas maiores & maiores in infinitum, exolvendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum; ex quo ratio, à nobis supra allata, validè confirmatur. Nam

Sic adhuc argumentor. Peccatum veniale, licet Deum offendat leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui punitionem exigit pœnam secundum quid infinitam, & quæ sit superioris ordinis, &c. Ergo similiter, licet Deum offendat leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & superantem condignas satisfactiones, maiores ac maiores, & difficiliores ac difficiliores, exhibendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Atqui talis satisfactio videtur impossibilis omni homini puro, seu omni homini, qui non est simul Deus & homo. Ergo, &c.

Quare manus facile damus primæ sententiæ; nec solum peccatum mortale, sed etiam veniale in homine puro qualibet absolutam parere impotentiam condigne satisfaciendi Deo offeso, facile credimus. Ex his porr̄dum appareat, quanti etiam levis offensa Dei facienda sit, quantique nostra referat eam vitare, quandoquidem, quantumcumque à nobis pro illa exhibita satisfactione, integrum Deo ius manet semper nobis propter illam indignandi.

§. II.

Purus homo, quantumlibet iustus & Deo gratus, de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali alieno.

P Rob. ex Pribus, paragrapho superiore laudatis, qui cum ad condignam pro peccato mortali satisfactionem, ab homine exhibendam, afferunt necessarium fuisse incarnationem personæ divinae, dicunt, vel saltem manifeste supponunt, impossibilem fuisse homini puro, quantumvis iusto, talem satisfactionem. Ratio autem ex dictis superiore paragrapho faciliter sumitur: sicut enim peccatum mortale, quantumvis finitam simpliciter malitiam habeat, quia tamen graviter offendit personam infinitam simpliciter dignitatis & excellentiae, pro condigna sui punitione exigit pœnam, majorem omni pœna secundum intentionem & durationem finita, quantumlibet acerba & diuturna, qualis est pœna acerbissima, infinita secundum durationem: ita ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem majorem omni satisfactione, à creatura pura exhibita, quantumcumque magna sit & diuturna. Talis autem satisfactione hominis puti quantumvis iusti vires omnes excede re videatur.

Item sicut peccatum mortale, licet finitæ simpliciter sit malitiae, quia tamen est offensa gravis Dei infinitè simpliciter digni & excellentis, ad condignam sui punitionem exigit pœnam, superantem pœnas alias graviores ac graviores in infinitum, exolvendas pro offensa gravi creaturarum digniorum & digniorum in infinitum; ita proper eamdem rationem, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem, superantem condignas alias satisfactiones, maiores ac maiores in infinitum, exhibendas pro offensa gravi creaturarum digniorum, &c. Atqui talis satisfactio videtur omnino impossibilis homini puro, quantumvis iustus sit & Deo gratus. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia recta hominum gubernatio requirit, ut homines à peccato mortali, quo Deus offendit graviter, deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas: recta enim hominum gubernatio exigit, ut homines è magis deterreantur ab offensa gravi, quod dignior est & excellentior persona, quæ graviter offendit. Atqui ad hoc ut homines à peccato mortali deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas & excellentia, requiritur, secundum prudentem estimationem, non solum ut peccantibus mortaliter imponatur pœna secundum quid infinita, & superioris ordinis, ad quem nullæ alia pœna finiti temporis & durationis, quantumlibet acerba & diuturna, pertingere umquam possit; sed etiam pro condigna peccati mortalis compensatione exigit satisfactione infinita secundum quid, & superioris ordinis, ad quem nulla pertingere possit obsequiorum, à pura creatura exhibitorum, multitudine, magnitudo, & diuturnitas. Ergo ad rectam hominum gubernationem requiritur, ut peccatum mortale patiat non solum dignitatem pœnae acerbissimæ & aeternæ, sed etiam absolutam in omni pura creatura impotentiam exhibendi condignam pro illo satisfactionem: ita ut Deus quantumcumque satisfactione, à qualicunque pura creatura exhibita, maneat nihilominus rationabiliter infensus ei, à quo graviter offensus est.

Obj. Actus charitatis elicitus à puro homine, iusto & Deo grato, est condigna satisfactione pro peccato mortali. Ergo, &c. Neg. ant. Probabis. Actus charitatis, à persona grata, & ad statum adoptionis elevata elicitus, tam Deo placet, quam ei diligenter peccatum mortale. Ergo, &c. R. neg. ant. Ratio negandi est, quia longè minus est in estimatione morali, vilissimam creaturam amare Deum, eique tot titulis debitam exhibere subjectionem, quam illum inhongrare, & contemnere peccando mortaliter; unde Deus longè minoris estimat actum charitatis.

charitatis, à pura creatura elicatum, in eo eoque sibi minus complacet in ordine ad laudem & præmium, quam peccatum mortale estimat, illudque aversatur in ordine ad indignandum peccatori.

Dices. In iis circumstantiis, in quibus urget præceptum charitatis, Deus tantum amat charitatis actum, quantum odit omissionem ejus mortalem. R. hoc verum esse eo sensu, quod tunc Deus tam intensè velit, actum charitatis ponit, quam intensè aversatur peccatum mortale, in ejus omissione situm; at non idcirco tanpi facit actum charitatis, si ponatur, quanti, si non ponatur, omissionem ejus mortalem facit in ordine ad imputabilitatem, & ad indignationem.

Dices. Per actum charitatis tantum redditur Deo, quantum ei ablatum est per peccatum mortale: nam per peccatum mortale ablatum est à Deo ratio finis ultimi, & per actum charitatis restituatur. Ergo per actum charitatis condigne satisfiat Deo pro peccato mortali. R. dato ant. negando cons. Nam reddendo totum, quod ablatum est, reparatur quidem jus læsum, sed non satisfiat ad æqualitatem pro injuria illata, nec pro contemptu in inferenda injuria admisso, pro quo tamen sibi ad æqualitatem satisfieri persona offensa rationabiliter exigit: unde tamdiu manet intensa rationabiliter, quendam satisfactio secundum prudentem estimationem æqualis non exhibetur ab offensore, vel ab alio, qui pro offensore satisfacit.

Dices. Actus charitatis tantum honorat Deum, quantum inhonoratur per peccatum mortale. Ergo, &c. R. neg. ant. & dico actum charitatis longè minoris est estimabilitatis in ordine ad honorandum Deum, quam peccatum mortale in ordine ad illum inhonorablem: nam honor, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, estimatur ex dignitate absolute creature honorantis, juxta illud: Honor est in honorante, non verè ex dignitate Dei, quem honorat: unde honor ille, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, non crescit ex dignitate Dei, è contra verò ex ea decrescit: honor enim à persona finite dignitatis exhibitus personæ digniori, hoc ipso minoris est estimationis, quod personæ digniori exhibetur; & eò minoris est estimationis, quamvis non secundum proportionem geometricam, quod persona dignior, quæ honoratur, dignitate & excellentia superat personam honorantem.

E contra inhonorio Dei, quæ fit per peccatum mortale, estimatur ex infinita Dei dignitate, licet habita ratione malitiae actus, per quem Deus inhonoratur: unde inhonorio Dei, quæ fit per peccatum mortale, crescit ex infinita simpliciter dignitate Dei, habita tamen ratione malitiae peccati mortalis, quæ cum sit simpliciter finita, impedit, ne inhonorio, per peccatum mortale facta, sit infinita simpliciter; sed non impedit, ne sit infinita secundum quid, propter infinitam Dei excellentiam, & in superiori quodam ordine inhonorationis, ad quem pertingere non possunt inhonorationes creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Cum itaque inhonorio Dei, per peccatum mortale facta, sit infinita secundum quid in sua ratione, honor verò, qui à puro homine justo exhibetur per actum charitatis, non ita sit secundum quid infinitus in ratione honoris; falsum est, quod Deus tantum honoratur à puro homine justo per hunc actum, quantum per peccatum mortale inhonoratur.

Dices. Actus charitatis, à puro homine justo elicitus, habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam. Ergo potest esse condigne satisfactio pro peccato mortali. R. neg. ant. Nam si habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam, vel habet à bonitate sua moralis, aut à dignitate absoluta hominis justi à quo elicitur, vel ab utraque simul. Neutrum dici potest: moralis enim bonitas actus charitatis, & dignitas absoluta hominis justi, sicut & complexum ex utraque simul, sunt aliquid finitum simpliciter, &

finitæ simpliciter estimationis: unde non possunt efficiere, nisi finitam omnino vim satisfaciendi.

At inques. Vis satisfaciendi, quam habet actus charitatis, est infinita secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei, qui per actum charitatis diligetur. R. neg. Itaque actus charitatis, in ratione dilectionis, habet infinitam secundum quid excellentiem propter infinitam Dei dignitatem; quia sub hac ratione crescit ex dignitate Dei, qui diligetur: nam amor ille excellentius est, quo amatur objectum excellentius: at non similiter valorem habet in ratione satisfactionis infinitum secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei quem diligit, quia sub hac ratione non crescit, sed è contra decrescit ex infinita dignitate Dei: nam secundum prudentem estimationem, omnis satisfactio, à persona inferioris dignitatis exhibita, decrescit propter excessum dignitatis in persona cui exhibetur: unde eadem satisfactio, quæ secundum prudentem estimationem gravis est, & sufficiens respectu personæ minus excellentis, potest esse, secundum eandem estimationem, & sape est levis, ac insufficiens respectu personæ excellentioris.

Obi iterum. Purus homo justus potest de condigno mereri gratiam sanctificantem alteri. R. posse, non quidem de lege ordinaria, sed de potentia absoluta, mereri de condigno gratiam sanctificantem alteri non justo: at nequidem de potentia absoluta de condigno mereri potest gratiam sanctificantem alteri injusto & peccatori, quia nequidem de potentia absoluta mereri potest de condigno remissionem peccati mortalis.

At inques. Actus charitatis à puro homine justo elicitus, habet vim merendi de condigno infinitam secundum quid: haber enim vim merendi de condigno visionem beatificam, quæ est præmium secundum quid infinitum, cum superet bona naturalia, majora & majora in infinitum. Ergo vim habet sufficientem ad merendum de condigno remissionem peccati mortalis. R. neg. cons. Itaque actus charitatis, à puro homine justo productus, vim habet merendi de condigno infinitam secundum quid, relatè ad aliquod præmium, putè relatè ad visionem beatificam: at non haber relatè ad aliud, nempe ad remissionem peccati mortalis, aut etiam probabilissimè venialis.

Ratio disparitatis est, quia vis merendi actus charitatis relatè ad visionem beatificam, & alia hujusmodi præmia, estimatur ad incrementum non solum ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex dignitate personæ præmiantis: unde non solum crescit ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex præmiantis dignitate, quæ cum sit simpliciter infinita, facit ut vis illa merendi de condigno, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicitus, sit infinita secundum quid, adeoque æqualis præmium secundum quid infinito, & superioris ordinis, quod est visio beatifica. At relatè ad præmium remissionis peccati, vis merendi, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicitus, non ad incrementum, sed ad decrementum estimatur ex infinita simpliciter dignitate Dei præmiantis: unde cum vis illa non crescat, sed è contra decrecat ex Dei dignitate, nec est, nec potest esse propter illam ulio modo infinita.

Quares, utrum purus homo justus possit condigne satisfacere pro peccato veniali alieno?

R. Posse, in sententia eorum, qui affirmant purum hominem justum posse condigne satisfacere pro peccato veniali proprio; at non posse in sententia aliorum, qui negant.

§. III.

Quamvis merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam, quodlibet tamen habuit valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter.

*P*rima pars, nempe quod merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam. *Prob.* Quia merita Christi fuerunt actus Christi, ut hominis. Sed actus Christi, ut hominis, habebant entitatem

Disputatio VI. Articulus II.

523

rem finitam; & Christus, ut homo, diligebat Deum finito modo, ac finito modo tendebat in honestatem virtutum, quarum actus exercebat. Ergo merita Christi habebant finitam simpliciter laudabilitatem & decentiam, & absolute poterat habere maiorem. Ergo, &c.

Secunda pars, nempe quod meritorium Christi quilibet valorem habuerit ad merendum infinitum simpliciter, *Prob.* Quia ille actus habet valorem ad merendum simpliciter infinitum, cuius valor adaequare non potest per premia finita, majora & magna in infinitum. Atqui actus quilibet Christi meritorius talem habuit valorem. Ergo, &c. Major patet ex terminis.

Prob. minor. Actus Christi quilibet meritorius meruit, in actu primo scilicet, aliquid in ratione premii magnum respectivè ad dignitatem personæ præmiantis, & dignitatem personæ præmiandæ. Sed premia finita, majora & magna in infinitum, non sunt aliquid magnum, sed tantum aliquid parvum in aestimatione moralis, respectivè ad dignitatem personæ divinae præmiantis, & dignitatem personæ, divinae præmiandæ.

Et verò persona divina, premia finita, majora ac magna in infinitum, tribuens personæ divinae merenti, non tribuit aliquid majoris momenti, secundum prudentem aestimationem respectivè ad dignitatem utriusque, quām si supremus aliquis monarca, subdit suo sibi consanguineo, propter excellens aliquod obsequium ab eo præstitum, nucem, vel pomum retribueret. Ergo actus Christi quilibet in actu primo meruit aliquid in ratione premii majus, quām premia finita, majora ac magna in infinitum, adēque cuiuslibet actus Christi valor præmis finitis majoribus ac majoribus in infinitum, major est, illisque adaequare nunquam potest. Ergo, &c. Sed ut hæc melius intelligas, hæc sequentia accipe.

1. Quilibet actus ordinis supernaturalis, liberè à persona Deo grata elicitus ex motivo charitatis, meretur ex se magnum præmium, ut per se clarum est; & ita quilibet actus ordinis supernaturalis, à Christo viator liberè elicitus, ex se præmium magnum merebatur.

2. Magnitudo præmii, quod ex se meretur actus ordinis supernaturalis, taxatur, secundum prudentem aestimationem, ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ; atque ita magnitudo præmii, quod ex se merebatur quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, aestimanda fuit ex dignitate personæ divinae præmiantis, & persona divinae præmiandæ.

3. Et ita complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, quod erat adequata mensura magnitudinis præmii, quo dignus fuit quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, erat ex utraque parte infinitum simpliciter, atque adeo illam præmii magnitudinem simpliciter infinitabat.

4. Et sic complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, se habebat per modum forma cuiusdam moralis, moraliter intrinsecè afficiens quemlibet actu Christi meritorium, eique tribuentis effectum formalem, nempe infinitum simpliciter valorem ad merendum.

5. Et ita quilibet actus Christi meritorius valorem ad merendum habebat infinitum simpliciter; habebat, inquam, formaliter à solo complexo ex dignitate personæ divinae præmiantis, & dignitate personæ divinae præmiandæ; dispositivè verò à propria bonitate & laudabilitate moralis, vi cuius habebat ut valorem illum accipere posset ab utraque dignitate simpliciter infinita, persona divina scilicet præmiantis, & persona divinae præmiandæ, quatenus ab illa habebat ut mereretur aliquid in ratione præmii magnum relativè ad dignitatem utramque.

Tertia pars, nempe quod etiam quilibet Christi meritorium habuerit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, *prob.* 1. ex dictis. Quilibet actus Chri-

sī meritorius valorem habuit ad condigne merendum quolibet præmium excogitabile in qualibet hypothesi possibili. Ergo valorem habuit ad condigne merendum offendarum Dei plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum condonationem. Atqui hoc ipso quod quilibet actus Christi meritorius valorem illum habuit, non potuit non habere simul valorem condigne satisfaciendi pro offendis Dei pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum, ut consideranti facile patet. Ergo, &c.

2. Ille actus habet valorem ad satisfaciendum infinitum simpliciter, cuius valor adaequare non potest ulla condonatione offendarum, seu cuius valor non potest adaequare condonatione offendarum plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum. Atqui talem habuit valorem quilibet actus Christi meritorius. Ergo, &c. Major patet. *Prob. min.* Quilibet actus Christi meritorius valorem ad satisfaciendum habuit magnum respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciens. Atqui valor ad satisfaciendum, quem posset adaequare & exaurire certa condonatio offendarum, non esset, secundum prudentem aestimationem, magnus respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciens. Ergo, &c.

Confirm. Longè plus est, secundum prudentem aestimationem, Deum submittere se ad satisfaciendum Deo pro offensa, quām Deum offendere à creatura plus & plus, & gravius ac gravius in infinitum. Item longè plus obsequium quatulumcumque, à Deo exhibitum Deo in compensationem offensis, valet, secundum prudentem aestimationem, ad honorandum Deum, quām valeant ad eum in honordum offendit creaturarum plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo quodlibet obsequium Christi plus valebat ad Deum condigne placandum, quām creaturarum offensis plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum, valent ad eum offendendum; atque sic vel unum quantulumcumque Christi obsequium valebat ad extinguendum ius indignandi ortum Deo ex offensis pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum; ita ut illo exhibito, & in compensationem absque ultra limitatione acceptato, eo ipso Deus delüsser est rationabiliter infensus propter offendas etiam plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo, &c. Sed pro his oblerva, quæ sequuntur.

1. Obsequium, quod persona offendæ in compensationem exhibetur à persona digna, aliquem habet valorem ad satisfaciendum, non solum ex dignitate absoluta personæ, per illud se ad satisfaciendum submittentis, sed etiam, & à fortiori, ex ejus dignitate respectiva, si quam habet. Dignitatem autem respectivam habet dicitur persona satisfaciens, si dignitas ejus, etiam collata cum dignitate personæ cui satisfit, retinet totam suam aestimabilitatem, aut saltem aliquid illius.

2. Valor ille rectè aestimatur ex dignitate respectiva personæ se per obsequium submittentis ad satisfaciendum: nam revera idem obsequium è plus ad satisfaciendum valet, quod persona, illud exhibens, majorem habet dignitatem respectivè ad personam placandam, seu quod persona, obsequium exhibens, dignitas absoluta plus aestimabilitatis retinet, etiam collata cum dignitate personæ placandæ.

3. Dignitas tum absoluta, tum respectiva persona Christi se ad satisfaciendum submittentis, est infinita simpliciter aestimabilitatis, adēque valor cuiuslibet obsequii, à Christo sed ad satisfaciendum submittente exhibiti, habet mensuram simpliciter infinitam, à qua proinde infinitatur simpliciter.

4. Et sic dignitas Christi, obsequium aliquod in compensationem illatæ Deo injuria exhibentis, se habet per modum cuiusdam formæ moralis, moraliter intrinsecè obsequium exhibitum afficiens, eique tribuentis effectum formalem, nempe valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum.

5. Quod-

3. Quodlibet itaque obsequium, in offendarum recompensationem à Christo præstatum, vim ad abloenda peccata simpliciter infinitam habuit formaliter, 1. In ratione satisfactionis, à dignitate personæ Christi ad satisfaciendum se submittentis. 2. In ratione meriti à dignitate personæ divinae præmiantis, & dignitate personæ divinae præmiandæ, dispositivè vero utrumque à propria bonitate, & excellētia morali.

§. IV.

Proponuntur objectiones contra præcedentem paragrapnum, & solvuntur.

Obj. 1. Valor, quem satisfactione exhibita accipit à persona satisfaciens, decrecet ex dignitate persona offendæ, cui fit satisfactione. Ergo taxari non potest ex sola dignitate persona satisfaciens. R. Vel persona satisfaciens habet dignitatem respectivam, seu, quod idem est, dignitatem habet etiam relatè ad dignitatem persona offendæ, vel non habet. Si primum, vel habet aequalē dignitati persona offendæ, & tunc valor, quem dat satisfactione quam exhibet, nullatenus ex dignitate persona offendæ decrecet: vel habet inaequalem & inferiorem, & tunc valor quem dat satisfactione quam exhibet, decrecet quidem ex dignitate persona offendæ, sed tantum decrecet secundum excessum, quo dignitas persona offendæ dignitatem satisfaciens superat. unde consequitur valorem satisfactionis, resultantem ex persona satisfaciens, dignitatem respectivam habente, rectè estimati ex sola dignitate respectiva persona satisfaciens.

Quod si persona satisfaciens non habet dignitatem respectivam, sed tantum absolutam, ut quilibet homo iustus, qui propter gratiam sanctificantem, dignitatem habet in se, & absolute magnam, que tamē comparatè ad dignitatem Dei nulla est in estimatione moralis; tunc valor, quem exhibita satisfactione accipit à persona satisfaciens, decrecet ex dignitate persona offendæ, sed quasi temperata, & modificata per dignitatem absolutam persona exhibentis satisfactionem, & ipsius satisfactionis bonitatem moralē; ita ut persona satisfaciens pertingere possit ad satisfactionem, qua sit aliquis momenti, etiam respectivè ad dignitatem persona offendæ, licet numquam possit attingere satisfactionem, qua in morali estimatione sit respectivè ad dignitatem illam magna, adeoque numquam possit attingere satisfactionem, qua sit condigna offendæ gravis compensatio.

Obj. 2. Si valor meritorum Christi crecebat ex dignitate persona, 1. Inter puros homines, qui majorem habet gratiam sanctificantem, plus meretur, ceteris paribus; nam maiorem habet dignitatem. 2. Aliquando homo magis iustus, plus merebitur operæ aliquo minimo virtutis, quam homo minus iustus, eximio aliquo actu charitatis, vel martyrii. 3. Qui libet homo, per actum v.g. charitatis in statu iustitiae elicitum, merebitur plus & plus in infinitum; tum quia quelibet pars intensiva gratiae, actum meritorum præcedentis, influeret in illum valoris aliquid, & aliundē partes illæ sunt plures & plures in infinitum: tum quia iustus, eodem instanti quo meretur, accipit augmentum gratiae, proindeque sit iustior. Ergo actus ejus, propter augmentum illud plus meretur, adeoque meretur novum gratiae augmentum, propter quod adhuc plus meretur, sive meretur tertium augmentum, & ita deinceps in infinitum.

R. ad 1. part. seq. Concedendo. Nam major dignitas confert opere maiorem vim merendi, in quo dignitas persona reddit opus considerabile secundum prudentem estimationem. **Ad 2. R.** Toties homo magis iustus, plus meretur opere minimo virtutis, quam minus iustus eximio aliquo virtutis actu, quoties hominis magis iusti laetitas plus superat sanctitatem minus iusti, quam eximi opera exerciti à minus iusto, excellentia & bonitas moralis superat bonitatem moralē operis minimi, à magis iusto exerciti; quod certè nonnisi rarissime potest contingere.

Ad 3. R. neg. **Ad 1. prob. R.** quamlibet quidem partem intensivam gratiae præcedentis actum, valoris aliquid in eum influeret: at gratia actum præcedens, non habet partes intensivas, plures & plures in infinitum, aequales, sed inaequales, & minores ac minores in infinitum, que proinde omnes simul nonnisi finitum aliquid faciunt, adeoque omnes simul nonnisi finitum valorem conferre possunt actu. **Ad 2. prob. R.** valorem operis peti ex dignitate operantis, qua antecedit opus ipsum, & premium eius; nullatenus vero ex ea qua subsequitur: nam cum excessus dignitatis subsequens sit præmium operis, valorem eius non auget, sed exhaustit.

Obj. 3. Ex nobis, valor simpliciter infinitus ad merendum & satisfaciendum, quem habet quodlibet Christi meritum, est aliquid increatum. Ergo est aliquid existens ab aeterno; quod est absurdum. **R.** valorem illum esse aliquid increatum, non simpliciter, sed cum addito, seu esse aliquid increatum, habens se per modum formæ moralis, moraliter intrinsecè sufficientis, non ab aeterno, sed in tempore, actum aliquem, in tempore tantum existentem. Unde nego conf.

Obj. 4. Si merita Christi fuerunt infinita simpliciter, tam Deo placuerunt, quam ipsa divinitas. Absurdum consequens. Ergo, &c. **R. neg. seq. maj.** Quia, 1. merita Christi simpliciter infinita fuerunt per participationem tantum, nempe tantum per moralem dignitatem personæ Christi communicationem: divinitas vero est infinita simpliciter per essentiam. Unde 2. merita Christi fuerunt simpliciter infinita, non per se, sed per aliquid distinctum, ipsis moraliter communicatum: divinitas vero est infinita simpliciter per se, & ex proprio fundo. 3. Merita Christi fuerunt infinita simpliciter in aliquo tantum genere, nempe in genere valoris ad merendum & satisfaciendum: nam de cætero finitam entitatem & finitam bonitatem moralem habuerunt: divinitas vero est infinita simpliciter in omni genere perfectionis. Divinitas igitur omnibus Christi meritis infinitè excellenter & amabilior est, adeoque infinitè magis à Deo diligitur.

Obj. 5. Si singula Christi merita valorem habuerunt simpliciter infinitum ad merendum & satisfaciendum, Christus tam poterat satisfacere per unum, quam per omnia simul, nec plus satisfacere poterat per omnia simul, quam per unum. Absurdum cons. Ergo, &c. **R.** Christus potuit tam intensivè satisfacere per unum meritum, quam per omnia simul, licet non tam extensivè; nec potuit plus intensivè satisfacere per omnia merita simul, quam per unum, licet potuerit plus extensivè.

Observe tamen, Christum re ipsa non satisfecisse pro peccatis hominum, nisi per omnia sua merita simul, ac præcipue per suam passionem & mortem: tum quia Christus non voluit singula sua merita ad hanc satisfactionem sufficere, tum quia Deus noluit, ad hunc effectum acceptare singula. Unde ad humani generis cum Deo reconciliationem, necessaria fuerunt omnia Christi opera meritoria, per mortem ejus consummata. Porro hoc convenientissimum fuit, 1. Ut nobis magis appareret peccati gravitas. 2. Ut charitas Dei & Christi erga nos magis eluceret. 3. Ne vileceret nobis redemptio nostra, si perficeretur unicò aliquo facilis opere Christi.

Itaque singula Christi merita vim habuerunt satisfaciendi condigne, inò plus quam condigne, pro peccatis hominum, nec tamen singula satisfecerunt, quia singula totam vim suam non exeruerunt; vel, si vis, quia singula vim suam infinitam finitè tantum exeruerunt, scilicet secundum mensuram ordinacionis Christi, & acceptationis Dei, à quibus vis meritoria & satisfactoria meritorum Christi quoad exercitium dependebat, & à quibus proinde quasi temperata & modificata est meritorum Christi activitas.

Obj. 6. In sententia nostra, quodlibet Christi meritum omnipotentiam divinam exhaustire potest. **R. hoc esse**

Disputatio VI. Articulus II.

525

esse falso: quia si quodlibet Christi meritum mereri potest plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum, potest quoque Deus dare plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum: nec potest excogitari præmium aliquod, quo digna sunt merita Christi, & quod meritus Christi non possit à Deo retribui. Certè quantumcumque meritorum Christi valor, non est nisi ad præmium aliquod possibile: non enim meritus esse potest rei impossibilis. Ergo quantumcumque sit meritorum Christi valor, non est nisi ad aliquid, quod à Deo retribui potest.

Obj. 7. Si quodlibet meritum Christi habuit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, plus exactum est à Christo, quam pro peccatis hominum debetur. Sed hoc iustitia divina repugnat. Ergo, &c. R. neg. min. Quia 1. satisfactio æqualis pro peccato mortali, est impossibilis: nam satisfactio æqualis pro peccato mortali, esset satisfactio simpliciter finita, sed infinita secundum quid, & ejus ordinis, ad quem satisfactions plures ac plures, & majores ac majores in infinitum, à pura creatura etiam Deo grata exhibita, pertingere non possent. Talis autem satisfactio impossibilis est; quia qui pro peccato mortali satisfacionem aliquam exhibere possit, aliis non est supra puram creaturam Deo gratam, nisi Deus homo, vel Deus angelus; & satisfactio omnis à Deo homine vel à Deo angelo exhibita, non potest non esse infinita simpliciter, propter dignitatem personæ satisfaciens simpliciter infinitam. Cùm itaque æqualis pro peccato mortali, satisfactio possibilis non sit, vel Deus non potuit pro peccato mortali exigere, nisi satisfacionem imperfectam, & de se insufficiem, quod dici non debet; vel potuit exigere plus quam condignam & superabundantem.

2. Quamvis non possit nisi injuste exigi satisfactio major ab ipso offendore, potest nihilominus absque iniustitia exigi ab eo qui non est offendor, & se ad satisfaciendum offert loco offendoris: nam persona offensa potest sine ulla injuria non acceptare quamlibet satisfactionem, ab eo oblatam, & velle retinere jus ad indignandum, donec sibi ab ipso offendore condigne satisfiat; sicut potest veile, ut offendor ipse penam lauat, & non alius, etiam quando alius offert se ad luendam majorem, quam ab offendore debeatur pro offensa.

3. Quidquid à Christo exactum est ad nostram cum Deo reconciliationem, non ab invito, sed à volente & offerte exactum est: volenti autem injuria non fit. 4. Nec defuerunt gravissimæ cause exigendi, ne v.g. vileseret nobis redemptio nostra, si uno vel altero facili opere Christi perficeretur; vel ne minoris fieret à nobis, quam par est, peccati gravitas.

Obj. 8. Si merita Christi habuerunt valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter, meruerunt & satisfecerunt independenter ab omni promissione & acceptatione divina. Falso: conf. Ergo, &c. R. neg. seq. maj. 1. itaque, merita Christi non meruerunt ullum præmium sine determinata promissione præmii, à Deo facta: nam sceluso pacto, nemo tenetur rem suam dare exhibenti premium, vel obsequium æquivalens, aut etiam majus. Adde quòd aliunde Christi merita Deo debita erant, nullamque ex eis Deus utilitatem percipiebat.

2. Merita Christi non satisfecerunt sine acceptatione divina: potuit enim Deus velle, ut reus ipse satisfaceret, & ita manere rationabiliter infensus reo, quantumcumque satisfactione à Christo oblata; maximè cùm opera Christi satisfactoria alio titulo, nempe titulo luperi dominii, exigere potuerit.

Quantumcumque igitur satisfactions Christi acceptabiles fuerint, licetque de te fuerint infinitæ dignæ quam acceptarentur, scilicet tamen divina promissione explicita, vel implicita, Deus illas pro redemptione nostra non necessariò, sed liberè acceptavit: Dixi, Seclusa divina promissione, &c. Nam promissione illa acceptandi supposita, Deus nos potuit illas non acceptare; tunc enim ad eas acceptandas necessitatus fuit ex fidelitate in servandis promissis,

& ex constantia in decretis non mutandis. Dixi adhuc, explicita, vel implicita: tatis enim fuit promissio implicita, inclusa in decreto ordinante incarnationem ad perfectam hominum redemptionem.

Obj. 9. Christus merebatur, & satisfaciebat ut homo. Ergo merita Christi habuerunt tantum valorem finitum. R. Christus merebatur & satisfaciebat, non ut homo simpliciter, sed ut homo Deus. Merebatur & satisfaciebat ut homo, per to, ut reduplicando principium quo: merebatur & satisfaciebat ut Deus, per to, ut, reduplicando principium quod: nam persona Verbi verè ac physicè per suam humanitatem, ut instrumentum conjunctum, adeoque ut principium quo, actus meritorios & satisfactorios efficerat, & recipiebat ipsa ut principium quod eosque sic efficiendo & recipiendo, infinitè simpliciter dignificabat.

Obj. ultimò. Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependenter ab unione hypostatica, qua finita est. Ergo tantum valorem finitum accipiebant. R. disting. ant. Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependenter ab unione hypostatica, ut pura conditione sine qua non, C. ant. Dependenter ab unione hypostatica, ut causa partiali, vel dispositione temperante & modificantre activitatem dignitatis personæ, N. ant. & conf. Itaque supposita unione hypostatica humanitatis cum Verbo, actus meritorii humanitatis erant propriè ac physicè ac actus Verbi, & Verbum erat propriè ac physicè principium quod illorum actuum, siveque unio hypostatica non impedivit, sed è contra adjuvit moralem refusionem totius dignitatis Verbi in illos actus.

§. V.

Christus potuit satisfacere condigne, & plus quam condigne pro peccato originali, & aliis peccatis mortalibus hominum.

Prob. ex dictis parag. 3. & 4. Nam, ut probatum est, quodlibet Christi meritum valorem habuit ad merendum & satisfaciendum simpliciter infinitum; ita ut vel per unicum obsequium quantumcumque, Christus potuerit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo à fortiori Christus potuit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccato originali, & aliis hominum peccatis, cùm sint numero finita.

Confirm. Quia valet ab actu ad potentiam: sed Christus re ipsa pro peccato originali, & aliis peccatis hominum satisfecit de condigno, & plus quam de condigno. Ergo, &c. Prob. min. & 1. quidem quòd Christus satisficerit pro &c. Prob. ex Scriptura: nam dicitur Apocalip. cap. 5. Redemptus nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione. Et 1. Joan. cap. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris antem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et ad Titum c. 2. Dedit semper ipsum pro nobis, ut nos redimeres ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum, &c. Scriptura consonant Patres, pro quibus omnibus unus esto sanctus Leo ferm. 12. de passione Domini, ubi ait: Quia ergo primi hominis universa posteritas uno simul vulnere sanctiata corruerat, nec ulla sanctorum merita conditionem poterant illata mortis evincere: venit è celo medicus singularis .... Cum ea de propagine unus existaret, in quo diabolus, quod suum diceret, non haberet ... dum in eum sicut, quem sub peccati lege non tenuit ... juxta impia damnationis amisi: effusio enim pro injustis sanguinis justam potens fuit ad privilegium, tam dives ad præmium, ut si universitas captivorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent.

2. Quòd Christus de condigno, & plusquam de condigno satisficerit pro peccato originali, &c. Prob. 1. ex Scriptura: nam Rom. cap. 5. dicitur: Non sicut delictum, & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in

gra-

gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundavit. Quibus verbis Apostolus comparat vim peccati originalis ad nocendum, cum valore meritorum Christi ad sanandum, & hunc illi longe anteponit.

3. Ex Patribus, pro quibus omnibus hic erunt Chrysoformis homilia 10. ad Romanos, ubi haec habet: *Sic unius peccatum permisit omnes, multo corie magis unius gratia servare poterit. Postea ostendit (Apostolus) non illud modo peccatum per gratiam extinctum, sed & reliqua omnia; nec ipsa tantum peccata esse extinta, sed & iustitiam datam, atque adeo Christum non modo tantum iucuisse, quantum læserat Adam, sed & multò magis, ac multo pleniùs. Et Augustinus sermone de tempore 114. Hodie, inquit, Dominus noster in statu crucis premium nostrae salutis appendit, & una morte universum mundum, sicut omnium conditor, ita omnium reparator absolvit. Indubitate enim credamus, quod totum mundum redemit, qui plus dedit, quam totus mundus valerer: meritum enim redempta mercedis dignitas insignis pretii supergressa est. Sed ex occasione data*

Observa, quamvis Christus pro peccato originali, & aliis hominum peccatis Patri obtrulerit satisfactionem non modo condignam, sed etiam superabundantem, hanc tamen satisfactionem non prodesse, nisi iis, quibus applicatur, & quantum applicatur per media à Christo, vel à Deo instituta; hinc nullo modo prodest infantibus, in utero materno morientibus, quia nullo modo eis applicatur: è contra tantum prodest, quantum potest, iis qui cura debita dispositione baptizantur, vel martyrio coronantur, quia per baptismum & martyrium perfectè applicatur ad abolendam peccatum omnem, peccato debitam: per alia verò media ordinariè non applicatur perfectè, sed imperfectè tantum, quia per alia media ordinariè applicatur tantum ad mutandam peccatum aeternam in temporalem, vel graviorem in leviorem.

Ratio horum est, jam insinuata, quia Pater aeternus acceptavit quidem pro omnibus hominibus satisfactionem Christi quantum ad actum primum, seu quantum ad sufficientiam; at non illam acceptat in actu secundo, & quantum ad effectus, nisi juxta modum, quo per diversa media applicatur hominibus, & Christus ipse non alter voluit, à Patre acceptari, & hominibus prodesse satisfactionem suam: quare mirum non est, quod ab iis, quibus non applicatur perfectè satisfactione Christi, alia satisfactione exigatur; quod non est contra rationem condigne satisfactionis, nec inde sequitur, debiti jam soluti exigi solutionem.

C O R O L L A R I V M .

Incarnatio necessaria fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem, ab homine exhibendam.

Sequitur ex dictis hactenus, ex quibus sic breviter argumentor. Nulla pura creatura condigne iuris facere potuit pro peccato mortali, etiam uno, sive proprio, sive alieno: Christus verò de condigno, & plus quam de condigno iuris facere potuit etiam per ipsum quantumcumque obsequium pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo, &c. Dixi porrò, per condignam satisfactionem ab homine exhibendam: nam incarnatio necessaria non fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem præcisè, quia Verbum potuit genus humanum redimere per satisfactionem condignam, non humanam, sed angelicam naturam assumendo, quamquam non tam convenienter potuerit,

A R T I C U L U S III.

Utrum incarnatione facta tantum fuerit ad redimendum genus humanum,

Nota. Hic non queritur, quid Deus circa incarnationem potuerit decernere, vel an aliud, &

quod decretum habuisset, si praesens non haberet; cùm enim de eare nihil revelatum sit, nihil de eare nisi divinando dici potest. Agitur ergo de decreto, quod Deus haberet; & queritur, quale fuerit circa incarnationem, quantum colligi potest ex certa, vel faltem magis probabili revelatione: utrum scilicet Deus per illud decretum incarnationem voluerit ante prævisionem omnis peccati; ita ut facta esset incarnatione, etiam homo non peccasset; an verò per illud decretum voluerit Deus incarnationem post peccati prævisionem, & ad redimendum hominem, ita ut vi præsentis decreti Filius Dei non esset incarnatus, si homo non peccasset, & sic non indiguisset redempzione?

Circa hanc controversiam triplex est sententia. Prima docet incarnationem quoad substantiam decretam fuisse ante prævisionem peccati: licet quoad circumstantiae carnis mortalis & passibilis decreta non fuerit, nisi post peccati prævisionem: ita ut venisset Christus, quamvis non in carne mortali & passibili, etiam non peccasset homo, nec adeo redempzione indigisset.

Secunda sententia, quæ est S. Thomæ, afferit incarnationem, etiam quoad substantiam, decretam non fuisse, nisi post peccati prævisionem, & ad ejus remedium: ita ut vi præsentis decreti Christus omnino non venisset, si homo non peccasset.

Tertia denique sententia vult incarnationem decretam fuisse ex duplice motivo totali, scilicet prius sui gratia, seu propter intrinsecam excellentiam, ante peccatum præsum, abstrahendo à carne passibili vel impassibili; deinde iterum post peccati prævisionem ex affectu redimendi genus humanum, determinando carnem passibilem: quare secundum tertiam hanc sententiam, ita incarnatione etiam quoad substantiam facta est ad redimendum hominem lapsum, ut tamen facta esset, etiam homo non peccasset, nec redempzione opus habuisset. Sed cum secunda sententia, sit

S. I.

Incarnatio volita fuit à Deo tantum post prævisionem peccati, & ad redimendum genus humanum: ita ut vi præsentis decreti, Filius Dei incarnatus non esset, si genus humanum redempzione non indigisset,

Prob. 1. ex Scriptura. Nam Joan. cap. 3. Christus ipse ait: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* Et cap. 10. idem sic loquitur: *Ego veris, ut vitam habeant, & abundantiam habeant.* Et ad Galat. cap. 4. dicit Apostolus: *Misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege; ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum recipieremus.* Idem afferit 1. ad Timoth. cap. 1. *Fidelis sermo, inquit, & omni acceptione dignus: quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Ex his autem locis, & aliis similibus patet, Scripturam pro motivo incarnationis redempcionem hominis à peccato perpetuo assignare: gratis igitur omnino dicitur, incarnationem ab eo voluntate fuisse propter motivum aliquum, ita ut facta fuisse, etiam homo lapsus non esset, & sic non egisset redempzione.

Hoc ratiocinium est Angelici Doctoris hic quæsitione 1. art. 3. in O. Quidam, inquit, dicunt, quod etiam homo non peccasset. *Dei Filius incarnatus fuisse.* Alii vero contrarium afferunt, quorum assertio magis assentiendum videtur: ea enim, quæ sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum creature, nobis innotescere non possunt, nisi quatenus in Sacra Scriptura traduntur, per quam divina voluntas nobis innotescit. Unde cum in Sacra Scriptura ubiqui incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur, convenientius dicitur, incarnationis opus ordinatum esse

Disputatio VI. Articulus III.

527

esse à Deo in remedium contra peccatum, ita quod, peccato non existente, incarnatio non fuisset; quamvis potentia Dei ad hoc non limitetur; potuisset enim, etiam peccato non existente, Deus incarnari.

Prob. 2. Ex Patribus, Itæneo scilicet lib. 5. cap. 14. Si enim, inquit, non haberet caro salvari, nequam Verbum Dei caro factum esset.

Athanasio ferm. 3. contra Arianos. Dominus, inquit, non habuit causam, ut esset Verbum, nisi quod Patris esset germen, & sapientia unigenita: cum tamen homo efficerit, tum causa substituitur, cur eam sporeat carnem gestare: necessitas quippe indigentiae que hominum anterior est, quam illius nativitas, qua (necessitate) sublata, carnem non induisset, &c. Superius sic locutus erat: *Dens ut bonus, & Pater Domini nostri, nostram vicem dolens ... author fuit Filio suo, ut induo corpore humano, homo fieret ... atque in eocorpore se ipsum offerens pro omnibus, omnes liberaret ab ignorantia deitatis, & corruptione.*

Gregorio Nazianzeno in orat. 4. de Theologia, in qua sic ait. *Quae autem humanitatis à Deo proper nos suscepit causa exit? Profectò ut nobis salus paratur: quid enim aliud causa affterri possit?*

Ambrosius lib. de incarn. dominica sacram. cap. 6. ubi hæc habet: *Didicistis igitur, quia sacrificium de nostro obulit (Christus) nam qua erat causa incarnationis, nisi ut caro, qua peccaverat, per se redimeret. Carnem assumpit, ut spolium carnis exuret, aque in semei ipso & manib[us] diaboli crucifigeret, & trophya virtutis erigeret.*

Augustino ferm. 79. de verbis Apostoli. *Nulla, inquit, causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa est medicina.*

Cyrillo Alexandrinus in thesauro assertione 24. *Verbum Dei, inquit, non aliam ob causam factum est homo, quam ut omnia, quia sua sunt, nostris infirmatibus commiscens, ac veluti contemporans, humanam naturam confirmaret, atque ad suum ipsius robur traduceret. Et in assertione 15. sic ad mentem nostram aptissime loquitur: Adam primus homo factus est, dataque illi est à Deo via salutis; quamquidem: divinum mandatum transgressus, misit, lapsumque est in infernum, provolutus in peccatum descendit in mortem. Aliam igitur viam nobis premonstrari opus erat, qua ad pristinum statum concenderemus. Cui quidem premonstranda cum nullus hominum par esset, ipsum Verbum Dei cùm sit natura increatum, proper nos creatus homo....*

Leone Magno ferm. 3. de Pentecoste. *Si homo, inquit, ad imaginem & similitudinem Dei factus, in suo honore natura mansisset, nec diaboli fronde decepit, à longe sibi posita per concupiscentia deviasset, Creator mundi creatura non fieret.*

Et Gregorio magno in cap. 8. lib. 1. Regum. *Nisi Adam, inquit, peccaret, Redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oportere: non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Si ergo pro peccatoribus venit, si peccata deessent, eum venire non oportere.*

Patres igitur magno inter se consenserunt docent, Christum venisse, ut hominem lapsum erigeret, & sub peccati jugo positum ut libertatem afferret; quin imò nec Christum venturum fuisse, si homo peccatus non fuisset, adeoque opus redempzione non habitus. Quare Patribus aperte videntur repugnare ii, qui in prima, vel tertia sententia sunt.

§. II.

Solvuntur objectiones petite ex Scriptura.

Obj. 1. Proverb. cap. 8. dicitur: *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio. Quæ verba à Patribus accipiuntur de sapientia incarnata, quamvis etiam de increata intelligantur. R. 1. verba illa non intelligi litteraliter de sapientia incarnata, sicut nec de increata, sed de sapientia in genere, abstrahendo à creata &*

increata; adeoque sensum esse: Deus ab æterno, & antequam quidquam decerneret, sapientissimus fuit, ac proinde omnia in tempore creanda decrevit ac præordinavit sapientissimè.

R. 2. Verba illa commode intelligi posse de sapientia increata, seu de Filio Dei, quem Pater æternus ab æterno per generationem æternam possedit.

R. 3. Verba illa intellecta de sapientia incarnata, seu de Christo, non aliud significare, qua specialissimum amorem, quo Pater æternus ante realem mundi productionem, & ab æterno Christum prosecutus est, ornatique ad ejus gloriam ordinavit. R. 4. locum illum apud septuaginta Interpretes sic haberit: *Dominus creavit me in initio viarum suarum ad operam sua; qua lectione admissa locus de sapientia incarnata intellectus, solum significat Christum secundum humamitatem creatum esse*, ut esset electis via ad beatitudinem, ad quam ipse ante omnes prædestinatus fuit.

Obj. 2. Ephesiorum c. 1. dicitur: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Quorum verborum sensus est: Propter Christum jam volutum elegit nos, antequam decerneret creationem mundi. R. neg. hunc esse hujus loci sensum. Sensus itaque est: Deus propter Christi merita absoluta futura, & absolutè prævisa elegit nos, antequam fieret mundus, hoc est, ab æterno. Pro quo*

Nota. Deus absolutè prævidit lapsum Adami absolute futurum. Lapsu Adami absolute præviso, ad humani generis redemptionem decrevit Christum, & ejus merita prædefinitiv. Merita Christi prædefinita, & absolute futura, absolute prævidit. Propter merita Christi absolute prævisa, certos homines elegit ad gloriam, & electos ad gratiam prædestinavit. Hæc est Apostoli doctrina.

Obj. 3. Hebreorum cap. 2. v. 10. dicitur, propter Christum omnia esse facta, adeoque propter Christum omnia fuisse decreta, & sic Christum à Deo decretum fuisse, antequam decerneret mundi creationem. R. neg. Verba Apostoli sunt: *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat (hoc est, per Christum adducere decreverat) auctorem salutis eorum (Christum) per passionem consummare.* Ubi per to eum intelligitur Pater æternus, ad quem proinde, non vero ad Christum, pertinent verba illa, propter quem omnia, & per quem omnia.

Obj. 4. Colossium cap. 1. dicitur de Christo: *In ipso condita sunt universa in celis, & in terra... omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes. R. breviter, hæc omnia dici quidem de Christo, sed de eo dici, ut Deus est, non vero ut est homo.*

Obj. 5. 1. Corinthiorum cap. 3. dicitur: *Omnia vestra sum; vos autem Christi; Christus autem Dei.* Ergo Deus decrevit immediate Christum propter gloriam suam, deinde propter Christum electos, denique propter electos cetera omnia. R. neg. conseq. Hujus igitur loci sensus est: Omnia ordinantur ad vestram utilitatem. Vos vero etsi membra mystica Christi, sicut Christus ipse, quatenus homo, est Dei, quasi capit ac Domini, creatura & possessio.

Obj. 6. hæc Christi verba apud Joannem cap. 17. *Et nunc clarifica me tu Pater apud temeripsum claritate, quam habui priusquam mundus esset apud te (hoc est, priusquam mundus à te esset decretus.) R. neg. hanc interpretationem, & post hæc verba, priusquam mundus esset, virgulam ponit debere, & sensum esse; Pater, sic ut in celo, quantum fieri potest, mihi ut homini communicetur gloria, quam ut Deus habui apud te ante mundi creationem, & ab æterno.*

Obj. denique hæc verba Ecclesiastici cap. 24. *Ego (sapientia) ex ore Altissimi prodixi, primogenita ante omnem creaturam. Ad solutionem Nota. Verbum, primogenitus, per hebraismum solet in Scriptura significare aliquid in suo genere præstantissimum, ut cum dicitur, primogenita mors, hoc est, mors funebris, vel, primogeniti pauperum, hoc est, pauperum.*

perrimi. R. itaque. Supposito, quod verba laudata de sapientia incarnata intelligi debeant; vel dicuntur de Christo, ut est homo, & sensus est, quod creaturis omnibus longè antecellat; vel de eo dicuntur, ut est Deus; & sensus est, quod ab æterno genitus fuerit, & antequam producetur illa creatura.

Dices. Scriptura significat, Christum fuisse à Deo decretum, ut ducem, & pastorem ovium, hoc est, Angelorum & hominum, ut mediatorem vita spiritualis, hoc est, gratiae & gloriae, ut sponsum Ecclesie, qua homines & Angelos comprehendit. Atqui ratio ducis, pastoris, &c. est aliquid de se planè independens à peccato, & ejus prævisione, potuitque proinde prius intendi, & expeti à Deo, quām homo prævidetur esse peccatorus. Ergo vera, &c.

R. Christum potuisse quidem à Deo ut ducem, & pastorem ovium, ut sponsum Ecclesie, ut mediatorem vita supernaturalis præcisè ac simpliciter decerni independenter à prævisione peccati; at verò non potuisse independenter à peccato prævilio decerni ut ducem, & pastorem hominum lapsum, ut mediatorem vita supernaturalis reparandæ, ut sponsum Ecclesie, quam sanguine suo acquireret, & pro qua se ipsum traderet, ut sanctificaret & mundaret illum, &c. Hoc autem secundo modo, non primo, Christus decretus est, ut probavimus ex Scriptura, & Patribus, & hoc secundo modo prius decretus est, quād decerneretur, ut iudex vivorum & mortuorum, ut Angelorum dux & pastor, ut caput supra omnem Ecclesiam, hoc est, ut supremus hominum & Angelorum Monarcha.

§. III.

Solvuntur objectiones petitæ ex Patrum autoritate.

Ob.1. Sanctum Irenæum, apud Cardinalem de Lugo, & alios Auctores, sic loquentem: *Cum preexisteret salvans, oportebat, quod & salvaretur, fieri, ut non vacuum sit salvans.* R. Irenæum loquitur de Christo ut Deo, seu de ipso Verbo, existente ab æterno, quod erat salvans in actu primo, id est, potens salvare in natura assumpta: unde Deus moveri potuit ad permittendum hominis lapsum, alias fortasse non permissurus, si homo lapsus reparari non posset per Verbum hominem factum. Itaque juxta sanctum Irenæum, cum ab æterno existere Verbum, quod hominem lapsum salvare posset assumendum naturam humanam, Deus convenienter permittere potuit, & permisit, hominem labi, ut ex hominis lapsu, Verbo daretur occasio carnem assumendi, & hominem lapsum salvandi, quia inde maxima Deo gloria, plurimaque & maxima ipsi homini emolumenta profixa erant.

Ob.2. Cyriulum Alexandrinum in thesauro, assertio-ne 15. sic loquentem: *Idcirco quæ ipsius decent faciens (Deus) non quando nos facti sumus, tunc primum de nobis liberat, verum etiam antequam fieret terra, & ante facula rerum nostrarum successus & eventus prænoscit; & ante facula funditus Filium suum, quantum ad suam prænitionem attinet, ut nos super eum edificati, resurgamus in incorruptionem, quia alioquin per prævaricationem in interitum & corruptionem incideramus.* R. Cyriulum hic aperte nostrum esse: nihil enim aliud vult, quām Christum fuisse præordinatum, & præparatum in providentia divina, antequam existere mundus, & nos in tempore peccaremus, ut adveniente postea lapsu nostro in tempore, jam esset nobis præparata reparatio.

Christum autem sic præparatum fuisse post absolutam lapsus nostri prævisionem, claram dicit S. Doctor; sic enim continuo prosequitur: *Sciebat enim, nos per peccatum morituros, & propter inobedientiam nostram in sepulchro terræ cubituros, atque audituros: Terra es, & in terram revertenter. Cum autem que ex re nostra erant, etiam ab æterno præcogitavimus omnium nostrorum conditor & creator, prævidit, atque præfinxit eum, qui propter nos & pro nobis homo fuius*

effet, hoc est, Verbum suum, ut initium viarum, & fundamentum reperiatur instauratae in ipso humanae naturæ ad incorruptionem.

Idem luculentiter docet dialogo 5. de sancta Trinitate circa medium, ubi ait: *Dicam enim aliquid, hanc nullum decori in praefatarum sollicitus, quod necessitas ita postulat, hominum lapsibus, ac nostris peccatis maximam habeat gratiam unigenitus: sciat vero occasionem sibi fuisse gloriam illius deifica humanitatis peccata: nisi enim peccassemus, non factus fuisse nostri similis (naturam scilicet nostram assumendo) & nisi factus esset nostri similis, neque crucem sustinisset, as nisi mortuus esset, neque nobis, & sanctis Angelis adorandus esset.*

Nec dic, S. Cyriulum aliud non velle, quam Christum venturum non fuisse in carne passibili & mortali, si homo peccaturus non fuisset; adeoque Christum, ut venturum in carne passibili & mortali, à Deo decretum fuisse tantum post peccati prævisionem, quod non impedit, quominus simul independenter ab hac prævisione Christus decretus fuerit secundum substantiam, præscindendo à carne passibili vel impassibili, adeoque non impedit, quominus Christus adhuc venturus fuisset, etiam si homo non fuisset peccaturus: nam contra est, quia talis distinctionis vestigium nullum apud S. Cyriulum aut Patres alios invenies.

Ob.3. S. Augustinum 1. in libro de spiritu & anima cap.9. ubi ait: *Propriæ Deus homo factus est, ut totum hominem in se beatificaret.* Et lib.1. de nuptiis cap.21. ubi dicit conjugium etiam in statu innocentiae, si homo non peccasset, futurum fuisse sacramentum coniunctionis Christi cum Ecclesia. R. ad primum, Auctorem libri de spiritu & anima alium esse ab Augustino: nam ut obseruat Bellarminus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, Auctor ille citat Boetium, qui annis ferè centum Augustino posterior est. Præterea, verba laudata nobis non obsunt: Deus enim finem hunc, scilicet ut hominem in se beatificaret, tam post prævisionem peccati, quād ante, potuit intendere. *Ad 2.* R. neg. Sanctus enim Augustinus loco citato dicit tantum, in statu innocentiae, etiam si homo non peccasset, futurum fuisse conjugium, quod postea Apostolus vocavit magnum sacramentum in Christo & Ecclesia. *Respondet,* inquit, *connubii sacramentum: De me ante peccatum dictum est in paradiſo, Relinquet homo patrem, &c. quod magnum sacramentum dicit Apostolus in Christo & Ecclesia.*

Nostrum autem esse S. Doctorem, jam supra probavimus, & adhuc demonstramus ex libro 1. de peccatorum meritis cap.26. ubi hæc habet: *Commodius est se arbitror, acerbatim cogere, quæ occurvare potuerint, vel quæ sufficere videbuntur, quibus appareat Dominum Jesum Christum non aliam ob causam in carne venisse, ac forma servi accepta factum obdientem usque ad mortem Crucis, nisi ut hac dispensatione misericordissima gratias omnes, quibus tanquam membris, in suo corpore constituis, caput est, ad capessendum regnum celorum vivificaret, saluos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, qui prius frassentes in peccatorum morte, &c.*

§. IV.

Solvuntur objectiones petitæ ex ratione.

Ob.1. Si Christus non fuit decretus, nisi post prævisionem peccati primi parentis, non fuit primus prædestinatus, & exemplar aliorum omnium hominum prædestinatiorum. Falsum conf. Ergo, &c. K. neg. seq. maj. Licet itaque Christus decretus non fuerit ad existentiam, nisi post Adamum, & ejus peccatum abolutè prævium, nihilominus ante Adamum prædestinatus fuit ad gloriam: Deus enim Adamum ad gloriam non prædestinatus, nisi post prævisionem peccati illius, & prædefinitionem Christi Salvatoris, ac meritorum ejus, propter quæ prædefinita, & abolutè prævia, Adamum ad gloriam elegit, cique gratias cum

cum affectione gloriae infallibiliter connexas præparavit: quare Adamus in tempore propter merita Christi Salvatoris absolutè futura, & absolutè prævisa, accepit gloriam & omnem suam gratiam, etiam illam quam habuit ante peccatum, non quidem ut primò datum, sed ut penitenti redditam; sub quo tantum respectu effectus fuit electionis & prædestinationis. Quod si Christus prædestinatus fuit ad gloriam ante Adamum, à fortiori fuit ante omnes Adami posteros, quos Deus elegit, seu quos ante prævisionem omnis proprii meriti, absolutè & efficaciter voluit consequi gloriam: nam qui ex Adami posteris ad gloriam electi fuerunt, non electi fuerunt ante ipsum Adamum, sed vel simul cum illo, vel etiam post illum, posterioritate scilicet rationis.

At inquires. Si Adamus non peccasset, nullus hominum secundum nos, ex vi præsentis decreti prædestinatus fuisset: nam secundum nos, si Adamus non peccasset, Christus ex vi præsentis decreti non veniret. Ergo secundum nos, si Adamus non peccasset, nullus hominum salvatus fuisset; quod videtur absurdum. R. dist. seq. ant. Si Adamus non peccasset, nullus hominum secundum nos, ex vi præsentis decreti prædestinatus fuisset prædestinatione gratuita, & antecedente prævisionem absolutam omnis proprii meriti, quo modo electi omnes in præsenti statu sunt prædestinati. C. seq. ant. Prædestinatione remunerata, & supponente prævisionem meritorum, ac perseverantiae in statu gratiae, N. ant. & conseq.

Itaque secundum nos, præsenti decreto voluit Deus conditionatè quidem, sed serio ac sincerè, ut Adamus, & omnes ejus posteri gloriam aeternam consequerentur, si perseverarent in statu innocentia: unde vi præsentis decreti, Adamum, & ejus posteros aeterna gloria propter eorum merita, ac perseverantiam in statu innocentia, absolutè prævisa, coronare consequenter voluisse absolue & efficaciter, si recipia in statu innocentia; & bonorum operum exercitio perseveraturi fuissent. Jam vero si Adamus non peccasset, in statu innocentia perseverasset, & eo perseverante, aliqui, in modo multi ex ejus posteris, in illo statu perseverasset. Quare si Adamus peccatus non fuisset, Deus ex vi præsentis decreti. Adamum, & multos ex ejus posteris ex absoluta meritorum & perseverantiae prævisione, ad gloriam aeternam ut mercedem prædestinasset, adēque Adamus, & ex ejus posteris multi salvati fuissent.

Obj. 2. Adamus ante lapsum, gratiam habitualem & actualem, qua peccatum vitare, & in statu innocentiae perseverare posset, accepit propter merita Christi prædestinata, & absolutè prævisa, juxta illum Apostoli Eph. c. 1. *Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in Christo.* Ergo necesse est, Christum cum suis meritis prædefinitum fuisse ante peccati prævisionem. R. neg. ant. Adamus enim gratiam habitualem & actualem, qua cum in statu innocentia perseverare posset, si veller, accepit ex mera Dei liberalitate: quanquam utramque post lapsum, propter merita Christi recuperaverent. Apostolus autem loco citato loquitur de Christo redemptore, unde intelligendus est de gratiis, que post peccatum Adami absolutè prævisum, misericorditer à Deo, intuitu meritorum Christi iam absolutè futurorum, preparata fuerunt ipsi Adamo, & posteris ejus.

Dices. Si ita est, multò minus Angeli gratiam ex meritis Christi acceperunt. Falso conf. Ergo, &c. R. neg. min. Deus enim prius Angelis gratiam, quam peccatum vitare possent, præparavit, quam peccatum malorum angelorum prævideret: prius peccatum malorum angelorum prævidit, quam prævideret peccatum Adami: peccatum enim angelicum fuit aliquo modo causa peccati Adami: prius denique prævidit peccatum Adami, quam decerneret Christum, & ejus merita. Prius igitur, quam decerneret Christum, & ejus merita, Angelis gratiam, quam vitare peccatum, & in bono in quo creandi erant, perseverare possent, præparavit.

At inquires. Christus tam est caput Angelorum, quam s'ipponnet Theol. Tom. II.

hominum. Præterea, Angeli viatores habuerunt fidem Christi, & per illam sanctificati sunt.

R. ad primum, Christum etiam secundum huminatem, esse quidem caput, non solum hominum, sed etiam Angelorum, sed cum aliquo discrimine: nam est caput hominum, & quoad exteriorem gubernationem, & quoad internum gratia influxum; Angelorum caput est, quoad exteriorem gubernationem, & excellentiam tantum.

R. ad secundum negando. Nam quod Christus angelis viatoribus revelatus fuerit, neque ex Scriptura, neque ex Patribus colligitur: in modo quamvis certum sit, aliquos ex Angelis sanctis incarnationis mysterium, antequam impletetur, cognovisse, incertum omnino est an à principio beatitudinis cognoverint: multisq[ue] ex illis mysterium illud, etiam quoad substantiam, nonnisi postquam impletum est, cognovisse, videatur Apostolus significare, cum i. ad Tim. cap. 3. de mysterio incarnationis ait: *Magnus est pietas sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est in gentibus.*

Obj. 3. Mysterium incarnationis revelatum fuit Adamo innocentem, in sopore illo de quo Genesi c. 2. dicitur: *Inimicu ergo Dominus Deus soporem in Adam; cumque obdormisset, &c.* Ergo Incarnationis decreta fuit ante absolutam peccati prævisionem. R. concessio antecedente, quod tamen multi negant, negando consequentiam nam etiam in incarnatione nonnisi post peccatum Adami absolutè prævisum, volita fuerit, potius tamen revelari. Adamo antequam peccaret: sicut enim absoluta peccati præscientia tempore prior fuit ipso peccato, licet fuerit posterior causalitate, ita revelatio incarnationis potius tempore prius existere, quam existeret peccatum, licet ab eo & ejus absoluta prævisione dependeret.

At inquires. Si mysterium incarnationis revelatum fuit Adamo innocentem, Adamus innocens supernaturalem habuit fidem Christi, atque ita Adamus in statu innocentia habuit aliquod augmentum gratiae dependenter à Christo & meritis ejus; illud scilicet augmentum, quod meritus est per fidem Christi supernaturalem. Oportuit igitur Christum & ejus merita prædefinita fuisset ante prævisionem absolutam statu innocentia, & peccati. R. Adamum fidem Christi supernaturalem eliciuisse cum adjutorio gratiae, ex mera Dei liberalitate acceptra, & per fidem illam supernaturalem meritum esse gratiae augmentum dependenter à Christo, non ut causa meritorum, sed tantum ut objecto credito unde pro opposita sententia nihil sequitur.

Obj. 4. Deus decretivit Christum propter gloriam suam extrinsecam. Ergo decretivit illum independenter ab absoluta prævisione peccati. R. dist. ant. Deus decretivit Christum propter gloriam suam extrinsecam præcisè, seu abstrahendo ab ea, ut tali vel tali modo procuranda, N. ant. Propter gloriam suam extrinsecam, ut procurandam per redemtionem humani generis, C. ant. Unde neg. conf.

Dices. Ergo Deus ordinavit Christum ad redemptionem humani generis. Sed hoc est inordinatum. R. neg. hoc esse inordinatum. Et vero, secundum adversarios, Deus ordinatè velle potuit, & voluit Christum ut passibilem, & infinita passionis ejus merita propter redemtionem humani generis. Quidni ergo etiam potius ordinatè velle simpliciter Christum, seu velle Christum quoad substantiam, & omnia ejus merita propter eundem finem.

Dices. Si Deus simpliciter voluit Christum propter redemtionem humani generis, simpliciter voluit perfectius propter minus perfectum. Sed hoc est inordinatum. Ergo, &c. R. neg. min. Ratio est, quia in iis, que liberum est velle, vel non velle, nec sunt inter se essentialiter subordinata, potest agens, absque omni inordinatione, simpliciter velle perfectius propter minus perfectum: ita ut minus perfectum sit tota ratio sufficienter movens ad volendum efficaciter perfectius. Deus autem, ut potest agens ad

extra libertimum, & sibi sufficientissimum, potuit velle, vel non velle Christum pro arbitrio; & aliunde incarnatione, & humani generis redemptio, non ita sunt inter se subordinatae, ut non possit utraque proxime ac per se conferre ad gloriam divinam extrinsecam. Quare Deus potuit, absque omni inordinatione, prius velle efficaciter redemptionem humani generis, ac deinde efficaciter velle Christum propter redemptionem illam, volitam propter gloriam divinam extrinsecam, primò & propter se intentam,

Dices. Si Deus simpliciter ordinavit Christum ad humani generis redemptionem, magis amavit purum hominem redimendum, quam Christum. *Resp.* Deus hominem purum redimendum, magis quam Christum amavit secundum quid, in quantum, vi praesentis decreti, prius voluit efficaciter redimere purum hominem, quam decrevit Christum existere: at Christum, magis quam purum hominem redimendum, amavit simpliciter, qui multò plus in Christo sibi complacuit, quam in puro homine redimendo, multò plura ei bona voluit, eumque multò pluris fecit.

At inquires. Medium non potest plus amari, quam finis. R. medium non posse plus amari, quam finem, si amerit praeceps propter bonitatem relativam, hoc est, si amerit praeceps quatenus uile est ad finem ad quem ordinatur, obtinendum: at medium potest plus amari, & plus amat, quam finis, si non solum propter bonitatem relativam amerit, sed etiam propter bonitatem absolutam, & bonitatem finis praestantorem. Christus autem sic à Deo amat propter bonitatem relativam, seu propter conducibilitatem, quam haber ad finem redemptionis hominum, ad quem ordinatur, & propter quem solum vi praesentis decreti proxime volitus est efficaciter, ut etiam amerit à Deo propter bonitatem absolutam, que bonitati finis illius, ad quem ordinatur proxime, infinitè excellit; quamvis non sic propter bonitatem absolutam amerit, ut vi praesentis decreti, propter illam existeret, etiam si homo redemptione non indigeret.

Obj. 5. Medium, propinquius fini generali operum divinorum, prius à Deo volitum est, quam medium remotius. Sed incarnatione est medium fini generali operum divinorum, nempe gloriae divinae extrinsecæ, propinquius, quam redemptio hominum: incarnatione enim opus est longè præstantius hominum redemptione, & in eo perfectiones divinas multò magis relucunt. Ergo, &c. R. dist. maj. Medium, fini generali operum divinorum propinquius in agentis intentione, prius à Deo, &c. C. maj. Propinquius dignitate & excellentia tantum, N. maj. Incarnatione autem est quidem medium, fini generali operum Dei propinquius dignitate & excellentia; at non est medium propinquius in intentione Dei, qui prius voluit efficaciter procurare gloriam suam extrinsecam per hominis redumptionem, quam vellit efficaciter incarnationem.

At inquires. Medium, propinquius dignitate & excellentia, ordinari non potest ad medium remotius. Ergo incarnatione ordinari non potuit ad hominis redumptionem; adeoque hominis redemptio non potuit esse prius in intentione Dei, quam incarnatione. R. medium, propinquius dignitate & excellentia, ordinari non posse ad medium remotius, quando media illa ita sunt inter se subordinata, ut remotius non possit, nisi mediante propinquiori, conferre ad finem: scilicet verò, si remotius tam per se & proxime ad finem conferre potest, quam propinquius, licet non possit tam perfectè: homini autem redemptio tam potest per se & proxime ad gloriam Dei conferre, quam incarnatione, licet non tam perfectè possit.

Obj. 6. Si incarnatione non fuit volita, nisi post absolutam peccati prævisionem, est bonum occasionatum. Absurdum cons. Ergo, &c. R. incarnationem esse bonum occasionatum, non hoc sensu, quod si sit bonum fortuitum, vel nonnisi alterius occasione vo-

libile, sed eo tantum sensu, quod si bonum volitum tantum occasione alterius, nempe peccati absolute prævisi; in quo nullum est inconveniens.

At inquires. Si incarnatione non fuit volita à Deo, nisi occasione peccati, humanitas Christi gaudere potest de peccato. R. humanitatem Christi gaudere posse, non de peccato, quod secundum se fuit impedimentum incarnationis, sed de infinita Dei bonitate, qua sola permotus Deus, ex peccato absolute præviso occasionem sumpsit volendi incarnationem.

At inquires. Prius à Deo intenditur bonum, quam permittrit malum, quod est occasio boni. Ergo Deus prius voluit incarnationem, quam vellat peccatum permittere, proindeque incarnatione ante absolute peccati prævisionem volita fuit à Deo. R. neg. ant. Ad hoc enim, ut Deus malum permittere vellat, satis fuit, quod prius cognoverit bonum, cuius malum occasio esse poterat: nam hoc satis fuit, ut malum vellit permittere, nec ab eo permitendo deterreretur per illius odium.

Deus itaque voluit permittere peccatum, non ut ex eo sumeret occasionem ponendi incarnationem, prius volitam efficaciter; sed quia cognoscens bona, quibus peccatum occasionem dare poterat, vidit posse se convenienter illud permittere, nec ab eo permitendo per odium illius deterritus fuit, præterim cum sibi complaceret in bonis illis, quibus occasionem dare poterat peccatum, atque imprimis circa incarnationem possibilem. Breviter. Deus voluit permittere peccatum, non ut esset Christus, sed quia poterat esse Christus, & per Christum in carne mortali & passibili venienti, poterat homo modo perfectissimo redimi, to quia, significante non causam motivam, sed merum removens prohibens.

Obj. 7. Intrinseca & absoluta Christi perfectio & excellētia, qua crea omnia superat, magisque valet ad potentiam, sapientiam & bonitatem divinam manifestandam, quam omnes puræ creaturæ simul sumptæ, sufficienter Deum mouere potuit. R. ita esse. At t. Deus, qui sibi sufficientissimus est, & ad extra libertimum, potuit non velle Christum propter intrinsecam illam & absolutam illius excellentiam, potuitque convenientissime illum velle efficaciter propter solam rationem redemptionis, ut sic magis misericordissimam suam erga nos charitatem commendaret. Sic autem re ipsa Christum voluisse, satis superque ostensum est ex Scriptura, & Patribus.

Obj. 8. Non est convenientis, dicere quod Christus non fuerit per se à Deo experitus, sed tantum ex occasione peccati, atque ita quod tantum sit bonum ortum ex occasione mala & pudenda, quamvis Deus voluisse non esse: unde consequenter Deus prius voluisse Christum non esse, quam esse. R. absolutè quidem convenientius fuisse, quod Christus primò & efficaciter per se intenderetur à Deo; at Deus non tenetur ad convenientius absolutè, sed solum ad convenientis. Convenientis autem, in modo convenientissimum fuit, Christum primò & efficaciter intendi propter solam humani generis redumptionem, ut jam probatum est.

Addo, incarnationis primò & efficaciter propter solam hominis redumptionem decreta convenientiam, non minui ex eo quod idcirco sit bonum occasionatum, sive bonum ortum ex occasione mala & pudenda, & quam Deus nollet esse: peccatum enim fuit occasio purè per accidentem incarnationis, nec ullo pacto Deum ad eam volendam movit; sed Deus, peccato absolute præviso, ad decernendam incarnationem motus est sola sua misericordia, que cō magis commendatur, magisque reluet, quā occasio pejor fuit, magisque pudenda.

Obj. 9. Excellentia Christi multū derahitur, cum negatur Christus per se intentus & expeditus fuisse, illicque Angeli, quod suam justificationem & glorificationem, & primi parentes, quoad suam justificationem in statu innocentia, subtrahuntur. Ergo, &c. R. in nostra sententia nihil excellentia Christi detrahī, sed solum ei subtrahi gloriam accidentalem aliquam,

Disputatio VII. Articulus III.

531

quam, quam Deus noluit eum habere; in quo non est inconveniens. Et verò gloria accidentalis Christi tanta non est, quanta absolute potuit esse: nam v. gr: angeli mali redimi potuerunt ex Christi meritis, & Deus potuit creare plures alios mundos, quibus Christus præfset, plureque alias creature, quæ ex meritis ejus redimerentur, vel saltem justificarentur, & glorificarentur: attamen negando malos angelos ex meritis Christi redemptos, aut plures mundos alios creatos esse, &c. nihil propreterà derrahit excellētia Christi, sed solum accidentalis, quam re ipsa Deus noluit habere, gloria ei subtrahitur; quod inconveniens non est.

Præterea, Christus nihil in actu secundo meritus est, nisi per omnes actiones suas simul sumptas, & ejus passione, ac morte consummatas, ut Christus ipse significat, Joan. cap. 12. cùm ait: *Nisi granum frumenti cadens in terram moriueretur, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Sed meruit omnem gloriam accidentalem, quam haber, vel habiturus est. Ergo omnem gloriam accidentalem, quam haber, vel habiturus est, debet passioni ac morti sue, adquæ si causa fuit justificatiōnis & glorificationis bonis angelis, & justificatiōnis primis parentibus in statu innocentia, pro angelis beatis, & primis parentibus innocentibus passus, & mortuus est, quod est certò falsum. Ergo, &c.

Obj. 10. Ex Trident. lefs. 6. cap. 7. Christus est causa finalis nostræ justificationis, adquæ & prædestinationis nostræ, quæ nostra justificationis causa est. Ergo Christus prius fuit in intentione Dei, quam hominum prædestinationis, ac proinde & prius quam peccatum Adami prævisum fuerit. *Resp.* Secundum Tridentini doctrinam, non Christum, sed gloriam ejus accidentalem esse causam finalam justificationis nostræ, quod verum est, licet Christus nonnisi post absolutorium peccati primi parentis prævisionem decretus fuerit. Deus itaque, præviso Adami peccato, ex affectu efficaciter redēptionis humani generis, nihil tamen statuendo in particulari circa homines redēmendos, prædefinivit Christum & ejus merita; tum propter prædefinita, & absolute prævisa Christi merita, efficaciter voluit in particula justificationem iis omnibus, qui re ipsa in tempore justificantur; voluit, inquam, propter gloriam suam, gloriam Christi, & justificandorum salutem, voluntate saltem conditiōnata intentam.

Obj. denique. Gloria animæ Christi majoris est dignitas, magisque Deo amabilis, quam gloria omnium hominum, simul juncta. Ergo dicendum est, gloriam hanc Christi per se magis fuisse à Deo expectam, quam gloriam hominum, potiusque ob Christi gloriam homines fuisse prædestinatos, quam Christum, propter gloriam hominum. Ergo, &c.

Resp. In fēcētia nostra, gloriam hominum affectu simplici & confusè voluntat, prius in intentione Dei fuisse, quam Christum ipsum, ac proinde quam gloriam animæ illius. At gloria animæ Christi prius in intentione Dei fuit, quam hominum gloria efficaciter & distinctè volita, & gloria animæ Christi est causa finalis gloriae hominum, efficaciter & distinctè volita; ad quod non requiritur, ut Christus cum suis meritis, ante absolutam prævisionem peccati Adami, decretus fuerit. Ad cuius rei intelligentiam, sit

§. V.

Traditur ordo divinorum decretorum, quantum ad presentem materiam pertinet.

Inster actus divinos non potest quidem esse prioritas & posterioritas secundum rem; cùm sint ab invicem & ab essentia divina realiter indistincti, sintque ipsissima essentia, quæ se ipsa, nullo realiter superaddito, intelligit, & vult. At potest dari, & revera datur inter actus divinos prioritas & posterioritas secundum rationem, cum fundamento in re, quia actus divini æquivalent pluribus actibus realiter distin-

S. monner Thol. Tom. II.

ctis, quorum alii ad existentiam aliorum, præsupponuntur, vel saltem quorum unius objectum præsupponit objecto alterius.

1. Itaque scientia simplicis intelligentia prior est scientia media ratione objecti, quia prius est, actum aliquem creatura possibile esse, quam esse futuribilem. Item scientia simplicis intelligentia prior est scientia media, ratione necessitatis; nam haec contingens est, illa vero absolue necessaria. Item scientia simplicis intelligentia prior est scientia media in substituti consequentia: valet enim: Est scientia media: ergo & scientia simplicis intelligentia: at non valet viceversa: Est scientia simplicis intelligentia: ergo & scientia media.

2. Scientia simplicis intelligentia, & scientia media, priores sunt decretis circa res possibiles, & actus liberos creaturarum: nam scientia simplicis intelligentia, & media, ad existentiam decretorum illorum prærequiruntur. Adde decretis illis priores esse ratione necessitatis, & in substituti consequentia, ut alibi explicatum est.

3. Decretum aliquod prius est aliqua prævisione absoluta, & aliqua prævisio absoluta prior est aliquo decreto: aliquod enim decretum prærequiritur ad existentiam alicuius prævisionis absolutæ. Sic decretum de producendo mundo, præsupponitur absoluta prævisione mundi: Deus enim mundum absolutè prævider, quia decretivit illum condere. Similiter aliqua prævisio absoluta prærequiritur ad existentiam alicuius decreti: sic prævisio absoluta impenitentie finalis, decrete damnandi præsupponit: Deus enim decretivit damnare Iudam v. gr: quia prævidit absolutè finalem impenitentiam Iudei. His præsuppositis, hunc actum divinorum ordinem secundum diversa signa rationis conformiter ad Scripturam & Patres instituimus.

1. Deus per scientiam simplicis intelligentia ab æterno cognovit omnia possibilia, omniesque modos, quibus se ipsum ad extra communicare, & gloriam suam extrinsecam procurare potest.

2. Similiter, per scientiam medium ab æterno cognovit omnia futuribilia libera, seu quid quelibet creatura libere liberè ageret, si in talibus, vel talibus circumstantiis ponetur.

3. Decrexit hunc mundum producere, & in eocreare Angelos, ad statum supernaturale elevatos, quorum alios ex pura benignitate ad gloriam, & ad gratias cum affectione gloria infallibiliter conexas, prædestinavit; aliis sincrè quidem, sed inefficaciter gloriam voluit, & vi hujus voluntatis, gratias ad asequendam gloriam idoneas præparavit.

Item decrevit in hoc universo creare Adamum in statu innocentia, volendo illi sincrè, non tamen efficaciter perseverantiam in hoc statu, & beatitudinem supernaturalem, eique ex mera liberalitate præparando auxilia gratia, quibuscum perseveraret in statu innocentia, & perseverando, beatitudinem consequi posset. Voluit prævereà primum illum hominem constitutere caput morale ceterorum omnium ex hominibus possibilibus, qui ab eo postea per viam naturalem descensu erant; voluit, inquam, constitutere in ordine ad merendum vel demerendum omnibus statum innocentia, per observationem, vel transgressionem præcepti de non comedendo fructu scientiæ boni & mali: ita ut illi præceptum observasse, vel violasse, & ita justitiam originalem meruisse vel demeruisse conferentes, prout præceptum illud observasset, vel non observasset Adamus.

Porrò Deus Adamum constitutit caput morale aliorum hominum, per viam generationis naturalis ab eo descensuorum, voluntati illius, in ordine ad observationem, vel transgressionem præcepti, pro supremo suo in res omnes dominio, alligando voluntates, non horum determinatè ex hominibus possibilibus (nam Deus pro illo signo rationis, quo Adamum constituit caput morale generis humani, non cognovit, nec cognoscere potuit, quinam determin-

L 1 2 natè

natè ex Adamo erant descensuri,) sed horum, vel illorum disjunctim ex omnibus possibilibus, ab eo prout distinctè cognitis, prout hi vel illi postea ex Adamo descendenti erant seminaliter,

4. Per scientiam medianam præsciens Deus Adamum, si in talibus circumstantiis sibi relinqueretur, peccaturum, seu præceptum de non comedendo fructu scientiæ boni & mali transgressarum, simulque per scientiam simplicis intelligentiæ prænocens Adamum, & genus humanum, cum eo lapsum, reparari posse per incarnationem, statuit Adamum sibi relinquare, seu speciale adjutorium, quo à lapsu præservaretur, ei non dare, & sic Adami peccatum, & in Adamo totius humani generis ruinam permittere.

5. Absolutè prævidit Deus Adamum peccaturum, & in eo, ut capite morali, peccatores quorū ab eo per generationem naturalem descendenti erant non dum tamen determinatè, & in particulari hos ab eo descendentes cognoscens, sed tantum disjunctim hos vel illos ex hominibus passibilibus, quos omnes distinctè, & in particulari congnoscet.

6. Deus, præviso absolutè peccato, quod futurum erat Adami physicè, & posterorum ejus moraliter, cum debito in posteris contrahendi maculam peccati illius à primo instanti animationis, sola sua misericordia commotus, decrevit efficaciter redimere genus humanum, & quidem modo redempcionis perfectissimo, ad hunc finem decernendo Christum cum suis meritis, inter quæ præcipuum locum tenebat passionis ac mortis acceptatio.

7. Christi decreti ad existentiam merita prædefinita, & quod in illis præcipuum erat, passionis ac mortis ad perfectam redempcionem hominum præordinatam acceptancem absolutè prævidit.

8. Propter merita Christi absolute futura, & absolutè prævisa, decrevit ipius Christo gloriam animæ & corporis, nominis exaltationem, & omnem gloriam accidentalem, quam haberet, vel habitus est, cum variis prærogatiis, quibus gaudet, ut homo: quales sunt esse hominum prædestinatorum exemplar, legislatorem, judicem vivorum & mortuorum, angelorum & hominum caput, & Regem spiritualem Ecclesiæ, non verò quales sunt, est Redemptorem, Mediatorem, & Sacerdotem: nam ad hanc Christus ante merita sua absolute prævisa, & ex solo affectu redempcionis hominum, prædestinatus fuit.

9. Propter eadem Christi merita absolute prævisa, ut causam meritoriam, & propter gloriam ejus accidentalem, ut causam finalē partiale, ex hominibus naturaliter ab Adamo descendenti, alios ad gloriam prædestinavit, eorum merita & perseverantiam finalē prædefinivit, eisque media congrua præparavit; alius verò gloriam voluit sincerè quidem, sed non efficaciter, unde præparavit illis auxilia idonea tantum, & sufficiencia, quorum simile absum cum occultas unā & justissimas ob causas permittere decrevit.

Porrò, quod hic observandum est, Deus nec statuit, nec statuere potuit pro codem signo rationis, id quod re ipsa statuit ab aeterno de singulis hominibus: sed primò statuit de Adamo, deinde de immediate ejus posteris, & sic deinceps per sequentia rationis signa de aliis, atque aliis, quos absolutè futuros prævidere non potuit, priusquam statuisset de parentibus illorum, eisque auxilia decrevisset, & quibus dependebat electio conjugii, vel coelibatus, ab eis facienda; longitudo vel brevitas vita, & alia similia ad posteriorum propagationem pertinentia: quare Deus ita ab aeterno cognovit in particulari illos omnes, qui ex Adamo aliquando descendenti erant; vel sunt: ut rament omnes non cognoverit pro codem rationis signo, nec nisi postquam secundum diversa rationis signa statuit de singulis progenitoribus.

10. Secundum diversa signa rationis, prout de singulis hominibus statuit, electorum merita cum eorum perseverantia finali reproborum verò demerita, cum eorum finali impenitentia absolutè prævidit, & sic secundum diversa signa rationis, electis gloriam

per modum mercedis, reprobis verò supplicium aeternum destinavit.

ARTICULUS IV.

Aliquot dubia, quæ supersunt, resolvuntur.

Quæres 1. Utrum Christus venerit in remedium solius peccati originalis? R. Christum venisse in remedium peccati originalis, & actualium, nec solum pro originali, sed etiam pro actualibus passum & mortuum esse.

Est de fide, & expresse asseritur in Scriptura. Nam 1. Joan. c. 1. dicitur: *Sanguis Iesu Christi Fili ejus enundat nos ab omni peccato.* Et ad Titum c. 2. *Debet semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniuritate, & mundaret sibi populum accepabilem, sectatorem bonorum operum.* Ratio est, quia Christus venit ut perfectus Redemptor & Salvator, atque ut nos ad vitam aeternam perducet, ut testatur ipse Joan. cap. 10. *Veni, inquit, ut vitam habeant, & abundanter habeant.* Ergo Christus vel venit ad tollenda omnia impedimenta vita aeterna. Non solum autem peccatum originale, sed etiam actualia, sunt impedimenta vita aeterna. Ergo, &c.

Quæres 2. Utrum Christus venerit principialis in remedium peccati originalis, quam in remedium actualium?

R. affirmativè, cum S. Thomas hic qu. 1. art. 4. in O. ubi ait: *Tanto principialis ad alius peccati deletionem Christus venit quanto illud peccatum majus est.* Dicitur autem aliquid majus dupliciter: uno modo intensivè . . . . & per hunc modum majus est peccatum actuale, quam originale, quia plus habet de ratione voluntarii: alio modo dicitur aliquid majus extensivè . . . . & hoc modo peccatum originale, per quod totum genus humanum inficitur: est majus quolibet peccato actuali, quod est proprium singularis persone; & quantum ad hoc, Christus principialis venit ad tollendum originale peccatum, in quantum bonum gentis divinus & eminentius est, quam bonum unius.

Hoc etiam suaderi potest, 1. ex Scriptura quæ peccato Adami præcipue opponit redempcionem factam per Christum, ut patet ex Apostolo 1. Cor. c. 15. ubi ait: *Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrex̄ mortuorum, & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viviscabuntur.* 2. Ex Paribus qui simpliciter asserunt, Christum venisse, quia Adamus peccavit, vel etiam Christum venturum non fuisset, si Adamus non peccasset, ut patet ax Articulo præcedenti §. 1.

Quæres 3. Utrum Christus, vi præsentis decreti, venturus fuisset, quamvis solum fuisset peccatum originale?

R. affirmativè, & probatur, 1. Quia quamvis solum fuisset peccatum originale, mansisset motivum primarium & principale incarnationis, adeoque mansisset motivum sufficienter & efficaciter Deum movens ad incarnationem. Ergo fuisset incarnatione 2. Christus decretus fuit ratione prius, quam prævideretur, aut prævideri possent in particulari posteri Adami. Ergo Christus decretus fuit ratione prius, quam præviderentur, aut prævideri possent illa peccata actualia; imò priusquam prævideretur, aut prævideri posset peccatum originale, actu contrarium à posteris Adami. Ergo Christus venisset, etiamsi nulla essent peccata actualia; imò etiam si nulli ex posteris Adami contraberant actualem maculam peccati originis; & ut Christus, vi præsentis decreti, veniret satis fuit Adamum peccasse, & ejus posteros in illo, debitumque proximum contraxisse habendi actualem peccati originis maculam, à qua si præservati fuissent ex Christi meritis, ut præservari potuerint, Christus non minus, ut Redemptor, & occasione lapsus generis humani, venisset, quam re ipsa venit.

At inquires. Cùm Deus decretit incarnationem, non

non prævidit absolute peccata actualia in se, sed ea absolute prævidit in radice, nempe in rebellione concupiscentiae, transfundenda in posteris Adami. R. ita esse: sed inde sequitur tantum incarnationem decretam esse non solum propter peccatum originale, sed etiam propter actualia impedienda, vel tollenda, adedique Christum venisse non solum propter peccatum originale, sed etiam propter actualia impedienda, vel tollenda; quod verum est.

At inquires. Inde sequitur, incarnationem decretam esse, & Christum venisse tam principaliter propter peccata actualia tollenda vel impedienda, quam propter originale. R. neg. *Observe.* 1. Deus prævidit absolute peccatum Adami, ut capitis moralis posteriorum, & in posteris debitus contrahendi peccati illius maculam, que secundum nos, ex parte consistit in rebellione concupiscentiae, ex qua necessarij necessitate morali secutura erant peccata actualia, nisi impediarentur. 2. Decrexit Christum primarij quidem ad impediendam peccati originalis transfusionem, vel ad illud transtulit tollendum; secundarij vero ad impedienda, vel tollenda actualia, morali necessitate secutura ex concupiscentiae rebellione, si non impediarentur. 3. Ex metitis Christi absolute prævisis auxiliis idonea ad vitanda peccata actualia omnia hominibus præparavit, non pro uno & eodem signo rationis, sed pro aliis atque aliis, pro quibus alii atque ali homines determinate extitunt fuerunt.

Christus igitur ut perfectus Redemptor decretus fuit propter originale in se prævisum, & propter actualia in radice prævisa: decretus fuit primarij & principaliter propter originale tollendum, & secundarij propter actualia impedienda, vel, si admittentur, tollenda. Præviol Adami peccato, Christus cum suis meritis statim efficaciter volitus est ad tollendum peccatum illud; sed quia ita voluit Deus peccatum originale propter Christum tollere, ut tamen rebellionem concupiscentiae ex eo ortam manere voluerit in hominibus, sive regenerarentur, sive non, Christus secundarij, & quasi ex incidenti, fuit etiam volitus propter actualia ex insulta illa radiæ pullulatura.

Christus igitur ut perfectus Redemptor, venit non solum propter originale, sed etiam propter actualia; propter originale primarij; secundarij & ex incidenti propter actualia; venit propter originale impediendum in beata Virgine, & tollendum in ceteris hominibus, quamquam non in omnibus tollatur, ob negligientiam, vel malitiam hominum; & ad actualia, impedienda vel tollenda, quamquam non omnia impediuntur, nec omnia admissa delectantur, propter abulum gratiarum: venit, inquam, sic tamen ut vi præsentis decreti venire potuerit propter originale, & actualia efficaciter impedienda, quare vi præsentis decreti venisset Christus, etiam neque peccatum Adami ad ullum ex ejus posteris transfusum fuisset, neque ullum actuale peccatum fuisset admissum.

Quares. 4. utrum Christus vi præsentis decreti venturus fuisset, & peccatum originale non esset?

R. Christum vi præsentis decreti venturum non fuisset, si Adamus non peccasset, ut caput humani generis, adedique si sola essent peccata actualia, sive venialia, sive mortalia, etiamne essent in omnibus naturæ individuis.

Prob. Nam deficiente primarij motivo decreti incarnationis, non esset illud decretum, proindeque nec esset incarnatio vi illius decreti. Atqui in hypothesi facta, primarium motivum præsentis decreti incarnationis desiceret; motivum enim illud fuit remedium peccati originalis, remedium vero actualium fuit tantum motivum secundarium, & quasi ex incidenti: unde canit Ecclesia: *O certe necessarium Ade peccatum, quod Christi morte delendum erat!* Ergo tunc non esset præsens decretum incarnationis, atque adeo nec esset incarnatio vi præsentis decreti.

Simonnet Theol. Tom. I.

Dices. Si in omnibus, aut ferè omnibus hominibus essent peccata actualia, quamvis sine originali, fuisset necessitas redemptionis humani generis, ut nunc est. Ergo adhuc fuisset incarnationis. R. neg. conseq. Nam fuisset quidem necessitas redemptionis humani generis, sed non illius propter quam principaliiter decretum est incarnationis: Deus enim Christum principaliter decrevit propter redemtionem humani generis à peccato originali.

Dices. Apostolus ad Galat. cap. 2. ait de Christo: *Qui dilexit me, & tradidit semper me pro me.* R. sic loqui Apostolum, non ut significet, Christum ita venisse, & mortuum esse pro salute singulorum, ut venturus, & moriturus fuerit etiam pro salute cuiuslibet hominis particularis; sed ut significet, incarnationem ita decretam fuisse, & mortem à Christo toleratam pro salute omnium simul, ut tamen singulis profit, vel saltem prodeesse possint incarnationis & mors Christi, perinde ac si Christus pro singulis in particulari venisset, & mortuus esset.

DISPUTATIO VII.

De gratia, de defectibus, & passionibus Christi.

ARTICULUS I.

Utrum Christus ut homo, sanctus sit sanctitate substantiali.

RESPONSIO I.

Christus ut homo, sanctus est sanctitate substantiali, propter unionem hypostaticam humanitatis cum Verbo.

Prob. 1. Nam humanitas Christi unita est Verbo formaliter, hoc ipso quod ei unita est hypostaticè. Ergo humanitas Christi sanctificata est Verbo formaliter, hoc ipso, &c. Conseq. patet. Nam hic unctio & sanctificatio sunt unum & idem. *Prob.* ant. 1. auditorate Scriptura: nam Psalmi 44. ad Christum diriguntur haec verba: *Unxit te Deus Deus tuus oleo letitiae pro confortibus tuis,* (hoc est, pro omnibus Angelis, & hominibus sanctis:) Christus enim hic dicitur unctus pro omnibus aliis sanctis, non solum propter majorem sanctitatem accidentalem, in majori gratia habituali positam, sed etiam & maximè propter sanctitatem substantialiem, quam habet à divinitate Verbi, & qua ceteri omnibus sanctis, tam Angelis, quam hominibus infinite excellit: Christus igitur ex Scriptura, secundum humanitatem, ipsa Verbi divinitate, mediante unione hypostatica, formaliter unctus fuit.

2. Ex Paribus, pro quibus omnibus hic erunt Gregorius Nazianzenus in oratione quarta de Theologia, ubi de Filio Dei incarnato ait: *Christus vero (ap. pelatus) propter divinitatem; ea enim humanitatis unctio est, non actu, ut in aliis, qui christi nuncupantur, sanctificans, sed rotius unctionis presentia.* Et in oratione 2. in Pascha de eodem dicit: *Perfectus autem non modo propter divinitatem, quia nihil perfectus, sed etiam propter divinitatem, divinitate delubrat.*

Sanctus Agustinus, lib. 15. de Trinitate cap. 26. ubi haec habet: *Manifestus de illo (Christo) scriptum est in Aliibus Apostolorum.* Quoniam unxit eum Deus Spiritu sancto, non unque oleo visibili, sed dono gratiae . . . nee sanguine unctus est Christus Spiritu sancto, quando super eum baptizatum velut columba descendit . . . sed ista mystica & invisibilis unctio tunc intelligendus est unctus, quando Verbum Dei caro factum est, id est, quando humana natura; sine ulla præcedentibus honorum operum meritis,

L. 3. Dei